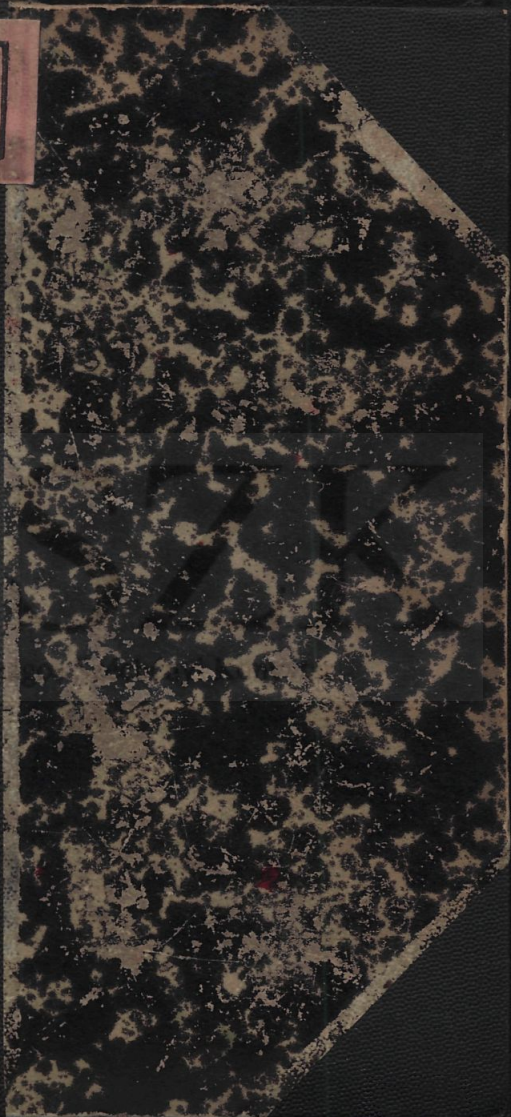
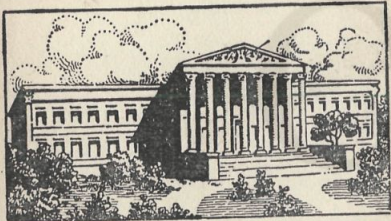

12097

128

MAGYAR NEMZETI MUZEUM
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA

OLVASÓTERMI KÉZIKÖNYVTÁR

018811

KIKÖLCSÖNÖZNI NEM SZABAD

Hung. 1

348. 5

Egy szám ára 15 kr. = 30 fillér.

MAGYAR KÖNYVTÁR.

SZERKESZTI: RADÓ ANTAL.

125

K A I N.

MISZTERIUM.

IRTA

LORD BYRON.

FORDITOTTA

MIKES LAJOS.

MINDEN FÜZET EGYENKÉNT KAPHATÓ.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

KÖNYVKERESKEDÉSE BUDAPESTEN, ANDRÁSSY-ÚT 21. SZÁM ALATT

Minden hó 1-én és 15-én új füzet jelenik meg.

„Magyar Könyvtár“

Szerkeszti: RADÓ ANTAL.

Az 1899. júniusig megjelent füzetek a következők:

1. **Katona, Bánk bán.** Bevezetés-sel ellátta *Beöthy Zsol.*
2. **Guy de Maupassant.** Elbeszélések. Ford. *Tóth Béla.*
3. **Berzsenyi** Válogatott ódái. Előtrajzi bevezetéssel.
4. **Coppée.** Kovácsok sztrájkja és egyéb elbeszélő költemények. Fordította *Radó Antal.*
5. **Kisfaludy K.** A kérők. Bevezetéssel ellátta *Beöthy Zs.*
6. **Sipulusz.** Humoreszek.
7. **De Amicis.** A bor. Ford. *Tóth B.*
8. **Zrínyi.** Szigeti véredelem.
9. **Du Maurier Potter.** Trilby, színmű. Ford. *Fai B.*
10. **Dorottya, vagyis a dámák diadalma a farságon.** Furosa vitézi verszeret. 4 könyvben. Írta *Csokonai Vitéz Mihály.* Bev. ellátta *Négyesy L.* (Isk. kiad.)
- 11—12. **Arany János** válogatott balladái. (Isk. kiadás.) *Riedl Frigyes* bevezetésével.
13. **Olasz elbeszélők tára.** Első sorozat, *Farina, Verga, Serao, De Amicis.* Ford. *Radó Antal.*
14. **Petőfi.** Úti rajzok.
15. **Dumas Sándor.** A kaméliás hölgy. Színmű. Ford. *Szemere A.*
16. **Szomaházy I.** Légyott hárommasban és egyéb történetek.
17. **Francia elbeszélők tára.** (Maupassant, Gréville, Ricard, Chavette, Bonsergent.) Fordította *Ábrus Zoltán.*
18. **Gerolamo Rovetta.** A becs-telenek. Ford. *Radó A.*
19. **Kisfaludy Károly** Válogatott költeményei. Sajto alá rendezte és bev. ellátta *Bánóczy József.*
- 20—21. **Shakespeare** Szentivánéji álom. Ford. *Arany J.* (Isk. kiadás.)
22. **Kármán.** Fanni hagyományai. Bev. ellátta *Bánóczy József.*
23. **Byron.** Manfred. Fordította *Ábrányi Emil.*
24. **Porzó.** (Agai A.) A Viola Vera és egyéb elbeszélések.
25. **Sardou-Najac.** Válgunk el. Fordította *Fai Béla.*
26. **Deák Ferencz** 1861-iki első íelirati javaslata.
27. **Aischylos.** A lelánczolt Prometheusz. Ford. *Zilahy Károly,* bevezette *Tóth Rezső.*
28. **Bárony István.** Vadász-történetek.
29. **Murger és Barrière.** Bohém-élet, színmű, ford. *Radó A.*
30. **Béla király névtelen jegyzője.** A magyarok tet toiról. Ford. *Szabó Károly,* javította és bevezetéssel el-látta *Mika Sándor.*
31. **Molière.** Dandin György. Fordította *Hevesi Sándor.*
32. **Gracza.** 1848, márczius 15.
33. **Bourget.** Három elbeszélés. Ford. *Hevesi Sándor.*
34. **Szabolcska M.** Versek.
35. **Turgenev.** Az ötödik kerék. Ford. *Szabóné Nogáll J.*
36. **Kossuth Lajos** 1848. július 11-iki beszéde a haderő megajánlása ügyében.
37. **Flammarion Cemmle.** Csillagos esték. Ford. *Tóth B.*
38. **Tóth Kálmán.** A király házasodik. Vigjáték.
39. **Droz Gusztáv.** Az úr, az asszony és a baba. Képek a családi életből. Ford. *Béti Gyula.*
40. **Vértessy Arnold.** Kisvárosi történetek.
41. **Ibsen.** A népgyűlölet. Ford. *Vikár Béla.*
42. **A kuruczvilág költészete.** Rendezte és bev. ellátta *Kardos A.*
43. **Schiller.** A messinai menyasszony. Ford. *Varadi Antal.*
44. **Petőfi Sándor.** Elbeszélések és nirlapi cikkek.
45. **Edgar Allan Poe** Rejtelmes történetek. Ford. *Tolnai Vilmos.*
46. **Jókai Mór.** Emlébeszéd Rudolf trónörököséről és egyéb beszédek.
47. **Kozma Andor.** Vig elbeszélések.
48. **Butti E. A.** Az erkölcstelen. Elbeszélés. Olaszból ford. *Tóth B.*
49. **Petőfiné Szendrei Julia** naplaja és levelei Térey Marinhoz. Jókai előszavával.
50. **Arden Enoch.** Írta Tennyson Alfred. Ford. *Lőrincz (Lehr) Zs.*

Folytatás a boríték 3. oldalán.

K A I N.

MISZTERIUM.

*

IRTA

LORD BYRON.

FORDITOTTA

MIKES LAJOS.

BUDAPEST.

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA.

K A I N

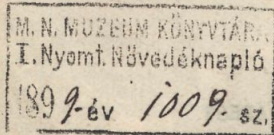
MISZTERIUM

A KIGYÓ PEDIG MINDEN MEZEI VADNÁL, ME-
LYET AZ ÚR ISTEN TEREMTETT VALA, RAVASZABB
VALA. — GEN. III. 1.

SCOTT WALTER BÁRÓNAK

AJÁNLJA E MISZTERIUMOT

LEKÖTELEZETT BARÁTJA ÉS HŰ SZOLGÁJA

A SZERZŐ

338—1899. Budapest. Nyomatott Wodianer F. és Fiainál.

Ölőszó.

A következő jeleneteket, alkalmazkodva hasonló tárgyú régi drámák címéhez, miszteriumnak nevezem. A kíváncsi olvasó azonban könnyen meggyőződhetik az angol, francia, olasz vagy spanyol nyelvű nagyon is profán termékekből, hogy távolról sem bántam oly szabadon a tárgygyal, a mint az hajdanta szokásban volt. Iparkodtam személyeimet jellemüknek megfelelő nyelven beszéltetni, s a hol a szentírás sorait használtam, bár ez ritkán fordul elő, ott még a szavakhoz is annyira ragaszkodtam, a menyire csak megengedte a ritmus. Az olvasó emlékezhetik, hogy a Genézis szerint Évát nem a gonosz szellem, hanem „a kigyó“ kísértette meg azért, mert „minden mezei vadnál ravaszabb vala.“ Bárhogy magyarázzák ezt a helyet a rabbik és a szent atyák, én úgy értem a szavakat, a mint találom, s úgy teszek, mint hasonló esetekben Watson püspök, a ki a cambridge-i iskolákban, valahányszor a szent atyákat hozták fel ellene, a szentírára mutatva így szólt: „Itt az Irás!“ Megjegyzem, hogy tárgyamnak semmi köze sincs az Új szövetséghez; különben is anakronizmus volna minden erre való vonatkozás. A hasonló tárgyú költeményekkel már jó ideje nem foglalkoztam. Húsz éves korom óta nem olvastam Miltont, de azelőtt oly sokszor olvastam, hogy ez keveset változtat a dolgon.

Gessner „Ábel halálát“ nyolcz éves koromban olvastam Aberdeenben. Csak arra emlékszem, hogy az általános benyomása gyönyörködtető; tartalmából azonban csak azt tudom, hogy Kain feleségének neve Mahala, Ábel feleségének pedig Thirza volt. En Hádának és Czillának nevezem őket, mert ezek az első nőnevek a Genézisben. Ezek Lamech feleségei voltak; Kain és Ábel feleségét a biblia nem nevezi meg. Nem tudom, nem okozott-e a tárgy azonossága hasonlóságot a feldolgozásban is? Ezzel azonban nem sokat törődöm.

Kérem az olvasót, vegye tekintetbe, bár erre kevesen szoktak emlékezni, hogy nemcsak Mózes könyveiben, hanem általában az egész ó-szövetségben egy szó sincs a jövő életéről. E különös hiány magyarázata végett Warburton „Isteni küldetésére“ utalok. Jobb magyarázatot eddig nem ismerek. Azt hiszem ennél fogva, joggal foghattam fel a jövő életet Kainra nézve ujságképen a nélkül, hogy a szentírással ellenkezésbe jutottam volna.

Nehéz volt Luczifert papi módon beszéltetnem hasonló dolgokról, megtettem azonban minden lehető, hogy a szellemekhez illő udvariasság korlátai között tartsam.

Ha tagadja, hogy Evát kigyó képében ő kísértette meg, ezt azért teszi, mert a Genézis a legcsekélyebb célzást sem tartalmazza erre vonatkozólag, s mindig csak a kigyót említi valóságos kigyó mivoltában.

Jegyzet. Az olvasó észre fogja venni, hogy költeményemben nagyrészt Cuvier elméletéhez csatlakoztam, a mely szerint a föld többször elpusztult már az ember teremtése előtt. Ez a föltevés, a mely a különböző földrétegekre és az ezekben talált óriási, ismeretlen állatok csontjaira támaszkodik, nem ellenkezik Mózes tanításával, sőt inkább megerősíti ezt, a mennyiben ama földrétegekben eddig még nem találtak

emberi csontokat, bár az ismeretlen állatok maradványai mellett nem egy ismert állat csontjaira is akadnak. Luczifernek az az állítása, hogy az Ádám előtti világot az embernél sokkal értelmesebb s a mammutnak megfelelő erejű lények népesítették be, természetesen költői fikció, a mely feladatomban megkönnyítésére szolgál.

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy Alfierinek is van egy Ábel című tramelogediája. Ezt azonban nem olvastam ép úgy, mint Alfieri többi művét sem, kivéve önéletrajzát.

Ravenna, 1821. szeptember 20-án.

SZEMÉLYEK.

Ádám.	Háda (Kain felesége).
Éva.	Czilla (Ábel felesége).
Kain.	Az Úr angyala.
Ábel.	Luczifer.

ELSŐ FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

Ádám, Éva, Kain, Ábel, Háda, Czilla napköltekor áldozatot mutatnak be a paradicsomon kívül.

Ádám: Mindentudó, örök, végtelen Isten!

Ki a sötétből a vizek fölött

A fényt teremtéd egy igéddel, — üdv!

Az újuló napfényvel üdv neked!

Éva: Isten! — Ki a nappalnak nevet adtál,

S elválasztád a reggelt s éjt, mi egy volt, —

Ki széttereltd a hullámokat,

S műved felét mennyboltnak hívtad, — üdv!

Ábel: Isten! — Te, ki az elemek hadát,

A földbe, légbbe, tűzbe s vízbe osztád,

Ki nappal fénylő s éjen át sötét

Világaidhoz lényeket teremtd,

Hogy élvezzék mindezt, szeretve téged

És alkotásaid, — üdv! üdv neked!

Háda: Végtelen Isten! Mindeneknek atyja!

Te, ki a legjobb s legszebb lényeket

Teremtéd, hogy jobban szeressük őket

Mindennél kívüled, — Uram! szeretlek,

S szeretem őket is, — üdv! üdv neked!

Czilla: Isten! — Ki mindent áldottnak teremtd;

De nem tiltád el a kígyót se tőlünk,

A mely atyám* az Edenből kiűzte,

Óvj minket a gonosztól! — Üdv neked!

Ádám: S te némán állsz, Kain, elsőszülöttem?

Kain: Mit mondjak?

Ádám: Könyöröggj!

Kain: Ti nem tevétetek?

Ádám: Igen, mély áhitattal.

Kain: S hangosan:

Hallottam.

Ádám: Isten is, remélem.

Ábel: Amen!

Ádám: S te mégse szólsz, Kain?

Kain: Jobb így.

Ádám: Miért?

Kain: Nincs mit kérnem.

Ádám: De van mit megköszönnöd.

Kain: Az sincsen.

Ádám: Hát nem élsz?

Kain: Meg is halok majd.

Éva: Jaj! hullni kezd már tiltott fánk gyümölcse.

Ádám: S megint nekünk kell felszednünk. Uram!

Miért is ültetted te a tudásfát?

Kain: Az életfáról mért nem téptetek?

Könnyű lett volna akkor szembeszállni
Vele.

Ádám: Fiam! Ne káromold az Istent!

A kigyó szól belőled.

Kain: S mért ne szólna?

Hazug volt tán? Nem a tudásfa nőtt ott,

S az élet fája? S élet és tudás jó;

Mért volna rossz?

Éva: Fiam! Te úgy beszélsz,

Mint én, mikor nem éltél még, bűnőmben.

Ne lássam nyomorom megújódását

Mostan te benned! Rég megbántam én.

Ne hullj Éden falán kívül a törbe,

Mely minket bent megejte. Erd be azzal,

Mi van. Ha mi beértük volna egykor,

Elégedett volnál te most, fiam!

Ádám: Imánknak vége, menjünk. Mindenik

Dolgára, mely nem terhes, bár reá

Szükség szorít. Ifjú földünk gyümölcse

Csekély munkánkért bő jutalmazás.

Éva: Fiam, apád vidáman túri sorsát;

Igy tégy te is.

(*Ádám és Éva el.*)

Czilla: Bátyám, csak nem derülsz föl?

Ábel: Mért arczodon e folytonos komorság?

Hasznodra nincs, csak a mindenható

Haragját hívja ki.

Háda: Kedves Kainom,

Rám is haragszol?

Kain: Nem, Hádám, dehogy.

Magányt ohajtanék pár pillanatra.

A szívem fáj, de muló gyöngöseség csak.

Eredj, öcsém, előre; majd követlek.

Ti se maradjatok, nővéreim.

Gyöngédségtek komorságom ne sértse.

Utánatok megyek majd.

Háda: Csak siess!

Ha nem jösszsz, visszatérek, fölkereslek.

Ábel: Szálljon szivedbe égi béke, bátyám!

(*Ábel, Czilla, Háda el.*)

Kain: Ez hát az élet! Dolgozzam! S miért?

Mert atyám bűne eljátsza az Edent?

Mit tettem én? Meg nem születve még,

Születni nem kívántam, s gyűlölöm

E létet, melyre születtem. Miért

Hajolt az asszony s kigyó csábszavára?

S ha már hajolt, miért a bűnhődés?

Ott nőtt a fa: miért nem nőtt neki?

S ha nem: hozzá mért volt olyan közel?

S mért volt a legszebb? — Bármit kérdezek,

Mindenkor egy a válasz: „Ó akarta,

S ő jó.“ — Mért jó? Vagy mert mindenható,

Végetlen jónak is kell lennie?

A gyümölcsről itélek, s ez fanyar;

S másnak bűnéért kell beléharapnom. —

De ki közelg ott? Angyal alkatára;

Csak komorabb, arczában több szíggörrel.

Mit reszketek? Mért félnék tőle jobban,
 Más szellemeknél, a kiket naponta
 Látok a kapunál lángpallosokkal,
 Hol minden alkonyatkor leskelődöm,
 Hogy vethetnék egy pillantást a kertbe,
 Jogoš örökségembe, mielőtt
 Vak éjbe vesznek a tiltott falak
 S a keruboktól őrzött gátakon
 Túlszökkenő örök fák csúcsai.
 Ha nem félek lángkardú angyaloktól,
 Ettől mért borzadok, ki most közelg?
 Hatalmasabbnak látszik, mint a többi,
 S oly szép is, mint azok; de mintha egykor
 Tán szebb lett volna s most is szebb lehetne.
 Lényén bú s halhatatlanság vegyül.
 De hát búsulhat, a mi nem halandó?
 Itt jó.

(Lucifer jön.)

Lucifer: Halandó!

Kain: S te ki vagy?

Lucifer: Ura
 Szellemhadaknak.

Kain: S porral szóba állhatsz?

Lucifer: Tudom a pornak minden gondolatját,
 S együtt érzek vele s veled.

Kain: Hogyan!
 Tudod, mit gondolkodok?

Lucifer: Mit mindazok,
 Kik gondolatra méltók. Halhatatlan
 Részed szól benned.

Kain: Bennem halhatatlan?
 Nem értelek. Atyámnak bárgyusága
 Az élet fáját nem dézsmálta meg;
 S anyám hamar szakított, elsietve,
 A tudás fájáról. S ennek gyümölcse —
 Halál!

Lucifer: Megcsaltak; élni fogsz te.

Kain: Élek,
 De csak hogy meghaljak. S nem is tudom, mért
 Gyűlöljem a halált? Belül kinez csak
 Valami átkozott legyőzhetetlen
 Ösztön, hogy éljek. S ezt, bár úgy utálok,
 Mint önmagam, lebirni nem tudom.
 Így élek hát. Mért is kellett születnem!

Lucifer: Hogy élj! S örökké élni fogsz! Ne
 hidd, hogy

Léted a porhüvely. Ez senmivé lesz;
 De kevesebb te akkor sem leszel.

Kain: Mért nem leszek több?

Lucifer: Tán hozzánk hasonló
 Leszel.

Kain: S ti?

Lucifer: Halhatatlanok vagyunk.

Kain: És boldogok?

Lucifer: Hatalmasok vagyunk.

Kain: És boldogok nem?

Lucifer: Nem! S te az vagy-e?

Kain: Én? Nézz reám!

Lucifer: Te kérkedő szegény rög!
 Te vagy boldogtalan? Te?

Kain: Az vagyok.

De hát minden hatalmaddal mi vagy te?

Lucifer: Én alkotód akartam volna lenni,
 S másképp teremtek, hogyha én teremtek.

Kain: Istennek látszol, —

Lucifer: Isten nem vagyok.
 S ha ez nem lettem, más sose legyek, mint
 A mi vagyok. Uralkodjék, ha győzött!

Kain: Ki?

Lucifer: A ki alkotá atyád' s a földet —

Kain: S a mennyet s mindent bennök. A szeráfhad

Igy zeng, hallottam s így beszél atyám is.

Lucifer: Így kell is tenniök. Másképp azok
 Lennének, a mi szellemek között én
 S te emberek közt.

Kain: És mi mik vagyunk?

Luczifer: Lelkek, kik használjuk jogunk, a melylyel

A halhatatlanság ruháza föl;

Kik a mindenható kényúr örök

Arcába vágjuk bátran, hogy a rossz,

Bár tőle van, nem jó! Ha megteremtett,

— Miről mit sem tudok, mit sem hiszek, —

Nem létezővé nem tehet soha,

S élünk örökké! — Ő is így akarta,

Hogy kínozhasson. Rajta! — Ő hatalmas;

De nagyságában még sem boldogabb

Nálunk, kik küzködünk. — Teremt a jóság

Roszat? S ő mást mit alkotott? Csak üljön

Nagy elhagyott trónján, világokat

Teremtgetvén, hogy könnyebben viselje

Végetlensége s társtalan magánya

Az öröklét terhét, csillagra bár

Halmozzon csillagot, a förhetetlen,

Korlátlan zsarnok egyedül marad.

Bár elpusztíthatná magát! E tette

A legjobb volna. De legyen csak úr ő!

Növelje csak magát gyötörő nyomorban!

Szellemhad s emberek, mi legalább

Megértjük egymást, s kinunk végtelen bár,

Határtalan rokonszenv s összetartás

Könnyíti! Ámde ő! oly nyomorult,

Es nyomorában nincs egy csöpp nyugalma:

Vég nélkül egyre csak terem, teremt.

Kain: Dolgokról szólni, mik álmok gyanánt

Rég bántanak. A mit láttam, sosem

Békélt ahoz, a mit fülembe zúgtak.

Apám, anyám mindig kigyót, gyümölcsöt,

Fát emlegetnek; látom Edenüknek

A kapuját; lángpallosú kerubok

Örzik most, őket s engem visszatitva;

A napi munka s szüntelen zsibongó

Eszmék terhét nyögöm; magam körül

Egy nagy világ s én benne semmi sem:

Bár oly erővel lázong bennem olykor

Az érzés árja, mintha a világot

Igába tudná könnyen hajtani!

Azt hittem: e nyomor csupán enyém.

Apám megtört, anyám meg elfeledte,

Hogy egykor a tudásért szomjazott,

Bár tudta, örök átok jár vele.

Bátyám derék pásztor, s a nyáj javát

Aldozza annak, a ki ráparancsolt

A földre, hogy verejtékért teremjen.

Nővérem, Czilla himnuszt zeng dicsére

Korábban a madárnál, s drága Hádám,

Szerelmem, nőm sem sejtí az erőt,

Mely engem nyűgöz. Senkit nem találtam

Még eddig, ki megértene. — Ezentúl

Majd szellemekhez járul szellemem!

Luczifer: S ha lelked méltóvá nem tenne téged

Ily társaságra: így állnék előtted?

Elég lett volna kigyónak varázsa,

Mint egykor.

Kain: Ah! Te kísértéd anyám?

Luczifer: Igazsággal kísérték én csupán!

Nem a tudásnak fája volt a fa?

S az élet fáján tán nem volt gyümölcs?

En rendelem el, hogy ne tépje erről?

Tiltott fát én tiltettem, hogy vele

Artatlanságuk vágyát ingereljem?

Most istenek vagytok, ha én teremtek;

Ő meg kiűzött, hogy ne tépjetek

Az élet fájáról és istenekké

Ne legyetek. Ezt mondá?

Kain: Igy beszélík,

Kik dörgés közt vevék szavát.

Luczifer: Ki hát

A daemon? A ki megfoszt éltetektől,

Avagy ki nektek örök életet szánt

Tudás hatalmával gyönyör között?

Kain: Izlették volna mind a két gyümölcsöt
Vagy egyiket sem!

Luczifer: Egyik már tiétek;
A másik is még az lehet.

Kain: Hogyan?

Luczifer: Ha öntudattal ellenállotok.

A szellemet nem rontja semmi meg.

Akarjon, s mindennek központja lesz.

Uralkodásra termett.

Kain: Te kísértéd

Szüelőim?

Luczifer: En? Szegény rög! Mért s hogyan?

Kain: Mondják, a kígyó szellem volt.

Luczifer: Ki mondja?

Nem így áll fönt megírva. Ennyire

A büszke úr nem csal; csupán az ember

Híu félelme tolja szellemekre

Önvétkeit. Kígyó vala a kígyó

És semmi több; de kevesebb se volt,

Mint a kiket kísérté: por csupán.

Okosabb volt, mert rászédé az embert,

És tudta, milyen végzetes leend

A röpke kéjre a tudás. Halandó

Lénynek mezét csak nem veszem magamra?

Kain: Volt benne daemon.

Luczifer: Fölkelté csupán

A daemont bennök nyelve csalfasága.

A kígyó kígyó volt csak, semmi több:

Kérdezd a fakat őrző keruboktól.

Ha majd évezredek földik be hamvadat,

S utóid hamvát, a világ talán

Első bűnét mesével leplezi,

S oly mezbe bujtat engem, mit utálok,

Mint minden mást, mi meghajol előtte,

Ki mindent hajlongásra alkotott csak

Komor, magányos, örökkévaló

Színe előtt. De mink, kik a valót

Látjuk, mást, mint valót, nem mondhatunk.

Féreg szavára buktak el szülőid.

Mit kísértette volna szellem őket?

Vagy kelthetett az Eden szűz körével

Irgy sovárgást szellemek között,

A kik a végtelen tért szeldelik?

De ezt minden tudásfáddal sem érted.

Kain: Tudásra méltó nincs, mit ne kívánnék
Ismerni, rá fogékonyan.

Luczifer: S akármit

Meg is néznél?

Kain: Tégy próbát!

Luczifer: A halált

Mernéd megnézni?

Kain: Még nem látta senki.

Luczifer: De meghal minden.

Kain: Rémes a halál,

Atyám azt mondja; sír anyám, ha hallja;

Ábel az égre néz; fohászba kezd

Fejét lehajtva Czilla, s Háda némán

Csak rám tekint.

Luczifer: S te!

Kain: Keblem mondhatatlan

Eszméknék lángja győtri, hogyha hallok

Az elkerülhetlen, mindenható

Halálról. Megbirkózhatnám vele?

Oroszlánnal küzködtem, mint gyerek,

S ordítva menekült kemény kezemből.

Luczifer: Árny a halál csupán, alakja nincsen.

S mindent benyel, minek formája földi.

Kain: Hogyan! En élő lénynek képzelem.

De élőknek hogy árthat annyira,

A mi nem él?

Luczifer: Kérdezd a rombolótól.

Kain: Kitől?

Luczifer: Az alkotótól — egyre megy.

Hogy pusztítson, csupán azért terem.

Kain: Sejtém, mióta hallok a halálról.
 Bár nem tudom, mi, — rettentő lehet.
 Gyakorta lestem rá a puszta éjben;
 S ha őrvás árnyak imbolyogtak Éden
 Falának árnyán, s közbe-közbe villant
 A kerubok lángkardja, vártam őt,
 S azt hittem, eljő, mert a félelemmel
 Nőtt vágyam, hogy megismerjem, mi az,
 Mitől mind borzadunk; de semmi sem jött.
 S fáradt tekintetem szülőházánkról,
 A tiltott Édenről a kék magasba
 A fénylő csillagok felé vetem.
 Oly szépek! Ők is meghalnak?

Luczifer: Talán, —
 De jóval később, mint ti.

Kain: Jó, hogy így van.
 Oly kedvesek! Haláluk rosszul esnek.
 Mi a halál? Borzaszt, rémes dolog;
 De mi? Föl nem fogom. Ránk mért csapás
 Bűnösre, büntelenre egyaránt?
 De mily csapás?

Luczifer: Földdé kell válnotok.

Kain: De öntudattal?

Luczifer: Én meg nem halok.
 S így nem felelhetek.

Kain: Nem volna baj,
 Ha csendes por lehetnék. Bár soha
 Ne lettem volna más!

Luczifer: Bolond kívánság.
 Atyád tudást kívánt.

Kain: De életet nem.

Az élet fájáról mért nem szakított?

Luczifer: Meggátolták.

Kain: Halálos tévedés!
 Mért erről nem tépett előbb? De míg
 Tudást nem izlelt, nem tudott halálról.
 O jaj! én sem tudom mi a halál.

Csak félek, s nem tudom, mért?

Luczifer: Én tudok
 Mindent, s nem félek semmitől se. Lásd,
 Ez az igaz tudás.

Kain: Taníts meg erre!

Luczifer: Jó, egy esetben.

Kain: S ez?

Luczifer: Borulj eléem,
 S imádj uradnak engemet.

Kain: Te az vagy,

A kit atyám imád?

Luczifer: Nem!

Kain: Hát hasonló?

Luczifer: Az sem! Közös nincs bennünk semmisen
 Ne is legyen! Legyek felsőbb vagy alsóbb,
 Mint ő, csak társa ne, szolgálja ne
 Hatalmának. Külön lakom, s hatalmas
 Vagyok. Sokan imádnak eddig is.
 S még többen fognak. Légy első ezek közt.

Kain: Atyám ura előtt meg nem hajoltam
 Sosem, bár Ábel gyakran sürgetett,
 Hogy áldozzak vele. Most mért boruljak
 Eléd?

Luczifer: Sosem borultál még eléje?

Kain: Nem mondtam-e? S kellett-e mondanom?

Mindentudásod még ennyit se tudna?

Luczifer: Ki nem borult eléje, az eléem
 Borult.

Kain: Én nem hajlongok senkinek sem.

Luczifer: Mindegy, ha nem imádot őt, ez által
 Engem imádsz s enyém vagy.

Kain: S mit jelent ez?

Luczifer: Majd megtudod még itt s később, ne félj.

Kain: Engedj létem miszterjomába látnom.

Luczifer: Kövess, vezetlek.

Kain: Csakhogy szántanom kell,
 Megigértém.

Luczifer: Mit?

Kain: Hogy zsenget szedek.

Luczifer: Minek?

Kain: Ábellel együtt áldozunk

Egy oltáron.

Luczifer: Nem épen most dicsekvél,

Hogy nem borultál alkotód elé még?

Kain: Ez igaz is; de Abel sok beszéde

Rávelt: övé inkább az áldozat.

Es Hada —

Luczifer: Nos?

Kain: Ő nővérem, velem

Együtt szülé egy anya egy napon.

Könyekkel küzdte ki ígéretem,

S hogy őt ne lássam sirni, azt hiszem,

Inkább mindenre kész volnék, s imádnék

Akárkit szívesen.

Luczifer: Úgy hát gyere

Velem!

Kain: Megyek.

(Hada jön.)

Hada: Bátyám, érted jövök.

Már pihenőnk van, s mégse vagy közöttünk.

Reggel nem dolgoztál; de dolgotat

En elvégzem. Az ért gyümölcs ragyog,

Mikép az érlelő fény. Jöjj velem.

Kain: Senkit se látsz?

Hada: Egy angyal van veled.

Nem egyet láttam már. Köztünk marad tán,

Míg pihenünk? Üdvöz legyen!

Kain: De ő

Más, mint a többi.

Hada: Vannak mások is?

De hozta Isten, vendégül ha jó,

S mint ők, megtisztel.

Kain (Lucziferhez): Eljössz?

Luczifer: Jöjj te velem.

Kain: Megyek, mennem kell.

Hada: És bennünket itt hagysz?

Kain: Igen.

Hada: S velem mi lesz?

Kain: Én drága Hádám!

Hada: Ó, vigy magaddal!

Luczifer: Nem lehet!

Hada: Ki vagy te,

Hogy szíveink közé állsz?

Kain: Isten ő.

Hada: Honnan tudod?

Kain: Mint Isten, úgy beszél.

Hada: Megcsalt a kígyó, bár szint' így beszélt.

Luczifer: Nem csalt meg, Hada! — Tán nem a

tudásnak

A fája volt?

Hada: Az volt, örökre bánjuk.

Luczifer: Nos, így nem csalt meg: e bánat-tudás.

S ha csábított, igazsággal tevő:

S igazság, lényegében, jó lehet csak.

Hada: Minden tudása bajra bajt hozott:

Száműzést, félelmet, nyomott kedélyt,

Verejtékes munkát, mult mardosását,

Jövő reményét, mely föl nem derül.

Kain! ne menj e szellemmel! Viseld

Tovább velünk sorsunkat, és szeress,

Mint én szeretlek.

Luczifer: Jobban, mint szülőid?

Hada: Igen. Hát bűn ez?

Luczifer: Bennetek nem az még:

De sarjadékitokban bűn leend már.

Hada: Hogyan! leányom nem szeretheti

Öcscsét Enochot?

Luczifer: Úgy nem, mint Kaint te.

Hada: Nagy ég! Nem lesz szabad szeretniök?

S utódokat szerelmi ölelés közt

Nemzeni szerelemre? Mind a ketten

Az én keblemből szívtaik életet;
 Atyjuk meg én egy órában születünk
 Egy anyaméhből és szerettük egymást!
 És sokasítva lényünk, sarjainknak
 Sorsuk nem volna az, hogy úgy szeressék
 Egmást, mint őket mink, s mint téged én?
 Kain! e szellem nem hozzánk való.
 Ne menj vele!

Luczifer: E bünt nem én szereztem.
 Ez bennetek bűn még nem is lehet.
 De bűnné lesz mulandóságotok
 Utóiban.

Háda: Bűn — nem bűn önmagában?

Körülmények között erény a tett

Vagy bűn? Hisz így csupán szolgálai volnánk —

Luczifer: Nagyobbak szolgálák, mint ti; s még
 nagyobbak

Volnának, hogyha jobban nem szeretnék
 Bár kínnal telt függetlenségüket,
 Mint hárfaszóra himnuszt zengedezvén,
 Síma hizelgés vergődési közt
 Önző imákkal a mindenhatónak
 Udvarlani, mivel mindenható;
 Nem mintha tán szeretnék őt, csupán
 Félelmükben s kufar reménykedésből.

Háda: Mindenható csak jó lehet.

Luczifer: Feledted
 Edent?

Háda: Ördög! szépségeddel ne kísérts.

Szebb vagy, de oly csalárd vagy, mint a kígyó.

Luczifer: Ép oly igaz vagyok. Kérdezd anyádtól,
 Nem ismer-e jót s rosszat?

Háda: Ó, anyám!

Tetted nagyobb csapás ránk, mint reád volt.
 Boldogan élted át te ifjúságod
 Az Eden boldog szellemi között,
 Artatlanul. Mi Edent sohse' láttuk,
 S Isten szavát utánzó daemonok

Lesik, hol férhetnek hozzánk saját
 Elégületlenül tudást esengő
 Töprengésinkkel, mint elcsábított
 A kígyó téged, ki élt szakadatlan
 Fényarban, bú, gond nélkül, boldogan.
 E halhatatlant nincs eröm utálni,
 S szavára válaszolni nem tudok,
 Rá nézve, jólesőn megborzadok;
 Futnék, s félénk szemem lekötve tartja
 A két szeméből áradó varázs;
 Szivem gyorsan ver, félek, s von, ragad
 Magához mind közelb, közelb. Kain!
 Kain! segíts!

Kain: Ne félj! Jó szellem ez.

Háda: Nem Isten s Istentől se jó. Kerúbok
 S szeráfok másformák.

Kain: Főbb szellem is van:
 Arkangyalok.

Luczifer: Még főbb is van.

Háda: Lehet;

Csak hogy nem boldog.

Luczifer: Nem, ha szolgálat
 A boldogság.

Háda: Szeráfoknak szerelme,

Keruboknak tudása legnagyobb.

Kerub bizonynyal ez, mert — nem szeret.

Luczifer: S ha a mélyebb tudás szerelmet olt,

Mi ő, kit nem szerethetsz, hogyha ismersz?

Ha a kerub, ki bölcs, szeretni nem tud,

Tudatlanság csak a szeráf szerelme.

Kizárja egymást szeretet s tudás,

Ezért sujtá szülőiteik ítélet.

Szeretet vagy tudás — válaszsztatok.

Más választástok nincsen. Lám apátok

Választa már, s imája rettegés csak.

Háda: Kain! szerelmet válaszszt.

Kain: Drága Hádám!

Téged szeretlek, a mióta élek,

S mást nem tudok szeretni.

Háda: És szülőink?

Kain: Szerettek ők, midőn számunkra is
Száműzést téptek Édenből?

Háda: Nem éltünk
Még akkor, s éltünk volna bár, szülőink'
S gyermekeink' szeretni kellene.

Kain: Kis Enochom s selypes huga! Ha tudnám,
Hogy boldogok, felednék tán, — De nem!

Ezernyi emberöltő is kevés

A feledésre! Gyűlölt lesz örökké

A férfi, a ki együtt szórta el

Magját az embereknek és a kinnak!

A bűn fájáról tépett bánatuk

Nem volt elég? *Minket* is létrehoznak

S az egy-két élőt s a beláthatatlan

Tengernyi népet, kik támadni fognak,

A milliokat, miriádokat,

Rájuk hagyván a korral még növekvő

Halálgyötrelmek átkos örökét!

És én e lények ősvé legyek!

Szerelmed, szépséged, — szerelmem, üdvöm,

Gyönyört adó perc, szent órák nyugalma,

Mit szeretünk egymásban s gyermekinkben, —

Mindez pár bűnös, kínos éven át,

Mit percznyi kéj tarkít, az ismeretlen

Halál felé ragad. Igéretét

Be nem váltta a fa. Vagy bűnbe esván,

Tudnak mindent? Megértik a halál

Rejtelmét? Mit tudnak? Hogy nyomorultak.

Kellett ehhez kígyó, gyümölcs?

Háda: Kain!

Én nem vagyok boldogtalan s ha te

Boldog volnál —

Kain: Légy csak boldog magadban.

Oly boldogság nem kell, mely megaláz.

Háda: Nem tudnék boldog lenni egyedül,

S nem is kívánok. Ám mindnyájan együtt
Azok lehetnének a halál daczára,
Melytől nem félek, mert nem ismerem,
Legyen bár oly borzalmas árnyalak,
A hogy hallám.

Luczifer: Azt mondd, nem lehetsz
Egyedül boldog?

Háda: Egyedül! Nagy Isten!

Ki boldog egyedül, avagy ki jó?

Már a magány is bűn, hacsak eszem

Azon nem jár, hogy látom csakhamar

Testvéreim', szülőim', magzatim'.

Luczifer: De Isten egyedül van; s egyedül is
Jó s boldog?

Háda: Nincsen egyedül. Halandók

És angyalok várnak körülé üdvöt.

S ő boldog boldogítva másokat.

Vagy más az üdv, mint üdvöt osztogatni?

Luczifer: Kérdezd atyád', Édennek száműzöttjét,

Kérdezd Kaint, kérdezd saját szíved:

Nem ver nyugodtan.

Háda: Jaj nekem, hogy így van!

S te égből jössz?

Luczifer: Mért onnan nem jövök,

Kérdezd okát attól, ki — mint kiáltod,

Gyönyörben fürdet mindent; tőle kérdezd,

A jótól, a hatalmastól, a ki

Az élet s minden élő alkotója.

Az ő nagy titka ez. Mienk a tús.

S hiúság minden küzdés ellene, —

Mondják szeráfi, de próbára méltó:

Sorsunk így tán javul. Lelkünk hatalma

A bölcsesség, mely igazság felé

Irányul, mint a szem a szürkületben

A kékes égbolt csillaga felé,

Mely fennvirraszt, hogy a reggelt köszöntse.

Háda: Szép csillag, szeretem szépségeért.

Lucifer: S mért nem imádod?

Háda: Csak a láthatatlant

Imádom, mint atyám.

Lucifer: A láthatatlan

Jelképei a legszebb láthatók.

S e csillag égi seregek vezére.

Háda: Atyánk látá Istent magát, ki őt

S anyánkat alkotá.

Lucifer: Láttad te is?

Háda: Igen, munkáiban.

Lucifer: De lényegében?

Háda: Nem, csak atyámban, a ki képe mása,

S az angyalokban, kik hozzád hasonlók.

Te szebb vagy tán s hatalmasabb; de ők

Fénylőbbek, s úgy tekintenek reánk,

Mint teljes fényben égő déli nap,

Méltósággal. Te olyan vagy, minő

Az éj, melynek sötétlő bíborán

Elnyúló fellegek fehérlenek;

Csodás, rejtelmes boltján millió

Csillag világol, mint megannyi nap.

Nem kápráztat, szép mondhatatlanul;

Vonz, elbűvöl, s mikép te — könyre indít.

Látom, boldogtalan vagy; ó, ne bánts

Bennünket is, s én meg foglak siratni!

Lucifer: Könyek! Tudnád, hogy könyek óczeánját

Sirjátok el még —

Háda: Én?

Lucifer: Nemcsak te, mind.

Háda: Kik?

Lucifer: Az a millió meg miriád, —

Az a néppel telő, majd néptelen föld, —

S az a tulontúl népesült pokol,

Melynek csiráját kebled érleli.

Háda: Kain! e szellem átkot szórt reánk.

Kain: Hadd átkozódjék! Én megyek vele.

Háda: Hová?

Lucifer: Honnan megtér egy óra mulva,

Látván annyit, mi sok napokra is.

Háda: Lehetséges?

Lucifer: Nem pár nap műve volt-e

Korhadt világokból az új világ?

S ki alkotóddal együtt alkoték,

Be sem mutathatnám egy óra folytán,

Mit ő pár órában teremthetett

S romokba dönthetett?

Kain: Vezess! Vezess!

Háda: De bizton visszatér egy óra mulva?

Lucifer: Igen. Bennünket nem köt az idő.

Befojtunk egy órába végtelent,

S egy órát végtelenné nyújthatunk.

Nem lélekszünk halandók méretében.

De ezt nem értitek. Kain, kövess!

Háda: De visszajön?

Lucifer: Asszony! megjö urad.

Halandók közül első és utolsó

— Egyen kívül, — ki onnan visszatér,

Hogy azt a most némán váró világot

Benépesítse, mint ezt, mely e perczben

Még szintűgy csaknem néptelen.

Háda: Hol élsz te?

Lucifer: A térben mindenütt. Hol istened

Vagy istenid lakoznak, ott vagyok.

Mindenben osztozom; élet, halál —

Idő, öröklét, ég és föld, s a mi

Sem ég, se föld, de gyűlhelye azoknak,

Kik éltek s élni fognak földön, égben, —

Mind birodalmam. Osztom az övel,

S van egy országom, melyben semmi része.

Ha nem volnék ez, állhatnék-e itt?

Hisz itt vannak közelben angyali.

Háda: Ott voltak akkor is, mikor a kigyó

Először csábítá atyánk.

Lucifer: Kain!

Ha tudásért epedsz, én szomjad oltom,
 S nem oly gyümölcsöt nyujtok, mely a jótól,
 Az egyetlentől megfoszt, mit neked
 A kényúr meghagyott még. Jöjj utánam!
Kain: Szellem, megyek!

(*Luczifer és Kain el.*)

Háda (*utánuk kiállva*): Kain! bátyám, Kain!

MÁSODIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

— Az űrben. —

Kain: Légben járok, s nem süllyedek; de félek
 A süllyedéstől.

Luczifer: Bízzál bennem, és
 A lég, min úr vagyok, hordozni fog.

Kain: De mondd, nem vétek evvel Isten ellen?

Luczifer: Higyj — s nem süllyedsz! Kétkedjél
 s elveszel!

Igy hangzanék a másik úr parancsa,
 Ki daemonnak hív angyali előtt,
 S ők szétkiáltják ezt a nyomorult
 Világon, mely érzéki szűk körén túl
 Nem tudva semmiről, szavakba' hisz
 S jót, rosszat úgy vall, mint hitvány agyának
 Elprédikáltak. Ez nem kell nekem.
 Imádsz vagy nem, — meglátod most, minő
 Világok vannak földeden kívül.
 S kinnal se büntet léted szűk határit
 Vívó kétségekért az én igém.
 Eljő a percz, mikor hányatva vizen
 Egy férfi egy másikhoz így beszél:
 — Higyj bennem s járj a vízen! — s jár emez
 majd

Bizton taposva a hullámokat.
 En nem szabom üdvöd feltételéül,
 Hogy bennem higyj; de szállj együtt velem
 A tér mélységin át, hogy megmutassam,
 A mit nem mersz tagadni, mult, jelen
 S jövő világoknak történetét.

Kain: Óh, Isten, daemon, vagy légy bármi, szólj,
Az ott földünk?

Lucifer: Nem ismersz rá a porra,
Melyből atyád támadt?

Kain: Ne mondd, valóban?
Az a kis kék kör, mely leng messze légben,
S mellette egy kisebb köröcske, mint az,
Mely fénybe vonja földünk éjeit?
Ez Édenünk? Hol vannak a falak?
Hol őrei?

Lucifer: Próbáld csak megjelölni.

Kain: Hogyan? A mint szállunk napsugaraként,
Mindegyre kisebb lesz, s fogván, körülé
Fényudvar kél, mint a leggömbölyűbb
Csillag körül, melyen sokszor merengtem
Éden mellett. Úgy látszik, távolodván,
Mindkettő elvegyül a körülöttünk
Tündöklő számtalan csillag közé,
Melyek mirjádi sokasulnak egyre,
Minél tovább jutunk.

Lucifer: S ha volna köztük
Nem egy nagyobb világ, mint a tied,
A melyeken nagyobb lények tanyáznak,
És számosabban, mint a föld pora,
Bár lenne minden porszem lelkes, élő,
Halálra ítél és boldogtalan, —
Mit gondolnál?

Kain: Ily dolgok gondolatja
Büszkévé tenne.

Lucifer: S ha e büszke eszme
Hitvány anyagtömegbe volna gyúrva,
S ha a tudást s törekvést ilyenekre,
Sőt még nagyobb dolgoknak felfogását
Nyügöznék kicsinyes szükségletek,
Durvák, tisztátlanok, megundorítók;
S a legmagasb gyönyör se volna más,
Mint jöleső kék, mely lealjasít,

Erőtlenítő, undok öncsalás,
Hogy kéjbe fulva sokasítsd magad,
Alkoss új gyarló lényeket, a melyek
Még nyomorúbbak lesznek, mint te, —

Kain: Szellem!

Én a halálról azt tudom csupán,
Hogy rettentő, s a mint mondják szülőim,
Félelmes örökül tőlük marad rám,
Mint éltem, mely szintén boldogtalan
Örökség, mint eddig tapasztaltam;
De, Szellem! hogya úgy van, mint te mondd,
— S bensőmben érzem jós gyötrelmeit
Igazságának, — rögtön haljak itt meg,
Mert oly lényeknek éltet adva, kik
Pár évi kin után halálra érnek,
Csak a halált szolgálom, sokszorozva
A gyilkolást.

Lucifer: Nem halatsz meg te végleg, —
Van részed, melynek élni kell.

Kain: A másik
Erről nem szólt, mikor atyám' kiüzte
Az Édenből s halált írt homlokára.
De legalább öld meg halandó részem,
Hogy, mint az angyalok, olyan lehessek.

Lucifer: Lásd, én angyal vagyok. Akarsz-e lenni
Hozzám hasonló?

Kain: Nem tudom, ki vagy?
A mit mutat hatalmad, meghaladja
Öröklött képességeim hatalmát,
Bár föl nem éri vágyam s képzetim.

Lucifer: Minő dőlly az, mely oly alázatos,
Hogy férgek közt a porban ténfereg?

Kain: S mi vagy te, szellem, fennen szárnyaló,
Természet és öröklét vándora,
Hogy oly búsnak látszol?

Lucifer: Csak az vagyok,
A minek látsz; s azt kérdezem, akarsz-e

Örökkön élni?

Kain: Ha nem is akarnék,
Azt mondtad, halhatatlanná leszek.
Nem rég tudtam meg ezt; de hogyha így van,
Taníts meg engem arra, hogy előre
Erezzem halhatatlanságomat,
Boldog legyek bár vagy boldogtalan.

Luczifer: Erezted már előbb, mint ismerél.

Kain: Hogyan?

Luczifer: Szenvedtél.

Kain: S a kín halhatatlan?

Luczifer: Kipróbáljuk majd mink s utódaid;

De nézd csak, nem dicsó?

Kain: Fenséges éter,

Megfoghatatlan! S egyre támadó

Megnőtt és még növekvő fénycsoportok!

Mik vagytok? És mi a határtalan lég

Kék rengetegje, melyben hömpölyögtök,

Mint Eden tiszta habjain levél?

Pályátok megszabott? Vagy féktelen

Csapongással suhantok át a lég

Határtalan végetlenén, a melyre

A lelkem fájva gondol, — ittasulva

Az örökkévalóságtól? Nagy Isten!

Nagy Istenek! Vagy bármint hívjanak!

Mi szépek vagytok! Mily szép művetek!

Véletlen műve tán vagy bármi más!

Haljak meg, mint minden parány, (ha meghal),

Ha fel nem foghatom hatalmatok

S mindentudástok! Gondolatjaim

Méltók ahoz, mit látok, bár a testem

Méltatlan. Szellem! ölj meg vagy vezess

Még közelebb!

Luczifer: Már közelebb vagyunk,

Tekints a földre vissza.

Kain: Merre van?

Nem látok mást, csak mondhatatlanul

Sok fényt.

Luczifer: Amott, nézd csak.

Kain: Semmit se látok.

Luczifer: Pedig tündöklék még.

Kain: Az ott?

Luczifer: Igen.

Kain: Nekem mondd? Hisz esti szürkületkor

Homályos berkekben s zöld partokon

A fénybogárkák s csillámló legyek

Jobban ragyognak, mint az a világ,

Mely hordja őket.

Luczifer: Láttál férgeket

S világokat csillogni, fényleni.

Mit szólna hozzájuk?

Kain: Szép saját körében

Minden; s éjjel, mikor röptében oly szép

A fénybogárka, mint a halhatatlan

Csillag nagy útján, mindkettőt vezérli

Bizonynyal —

Luczifer: Ám ki vagy mi?

Kain: Ezt mutasd meg!

Luczifer: Meg mernéd nézni?

Kain: Mit feleljek? Eddig

Olyat nem láttam, a mi elriaszson.

Luczifer: Jer hát! De halhatatlant vagy halandót

Szeretnél látni?

Kain: Mik ezek?

Luczifer: Vegyest

Mindkétfélék. De legjobban mi vonz most?

Kain: A mit látok.

Luczifer: S mi vonzott jobban eddig?

Kain: A mit nem láttam még s tán meg se látok

Soha: rejtelve a halálnak.

Luczifer: Eddig

Sokat mutattam, a mi halhatatlan.

Mutassak most olyat, mi már halott?

Kain: Mutass!

Luczifer: El hát hatalmas szárnyainkon!

Kain: Hah! mint hasítjuk a leget! Enyésznek
A csillagok! S a föld! Hol van? Szeretnék
Rá visszanézni!

Luczifer: Ott lebeg fölötted.

Kisebb a mindenségben, mint te rajta.

De nem szakadhat sz róla el; a földre

S minden porához térsz te nemsokára.

Öröklétünk egy része ez.

Kain: Hová

Vezetsz?

Luczifer: Oda, mi létezett előtted.

Az árnyvilághoz, a melynek világod

Csak roncsa.

Kain: Hát nem új a föld?

Luczifer: Nem új,

Ép mint az élet, mely előbb vala,

Mint te vagy én vagy más, a mi nagyobbnak

Látszik nálunk. Sok olyan létezik,

Minek nincs vége. S sok, mi úgy dicsekszik,

Hogy kezdet nélküli, oly gyatra módon

Kezdődött, mint te. S véget ért hatalmas

Nem egy, hogy helyhez jusson oly silányság,

Mit el se képzelünk. Csak az idő

S a tér volt s lesz örökre változatlan.

Változás nem halál, csak port ha ér.

Te por vagy és csupán azt foghatod fel,

Mi por volt, s ilyet fogsz most látni.

Kain: Por

Vagy szellem! Mindent láthatok.

Luczifer: Tovább hát!

Kain: A fénycsomók egymás után enyésznek,

Bár közeledvén nőtt eddig s világnak

Látszott nem egy.

Luczifer: S az is.

Kain: S van bennök Éden?

Luczifer: Lehet.

Kain: S van ember?

Luczifer: Van, vagy még magasb lény.

Kain: S kigyó!

Luczifer: Csak nem kívánsz embert e nélkül?

Vagy már az éljen csak, a mi emelt

Fővel jár-kel?

Kain: Hogy halványúl a fény!

Hová szállunk?

Luczifer: Az árnyvilágba, hol

Jövendő árnyak s múlt lények tanyáznak.

Kain: Sötétül egyre. Minden csillag eltűnt!

Luczifer: De látsz?

Kain: Félelmes fény! Se nap, se hold,

Se számtalan fénypont. A bíbor éj

Sötétes kékje rémhomályra vált.

Sok óriás sötét tömeg mered rám,

Egész más, mint a fényöves világok,

Melyek felé szálltunk, hol minden élt,

S ha engedék itt-ott a fénykörök,

Völgyek, hegyek más-más alakjait

Szemlélhetők; ez szikrát hányt, azon

Folyékony, óriás síkok nyultak el.

Ott fényövek ragyogtak, holdak úsztak,

Megannyi szép föld. Itt minden sötét

S borzalmas.

Luczifer: Ámde tisztán elkülönözött.

Halált és holtakat kívánsz te látni.

Kain: Nem kívánom; de tudván, hogy van ilyen,

S atyám magát, engem s mindent, a mi

Ránk száll, bűnével a halál alá

Vetett, szeretném látni azt, mit egykor

Ugy is meg kell látnom.

Luczifer: Nézd hát!

Kain: Sötét van.

Luczifer: S az lesz örökre; de utat nyitunk majd.

Kain: Gomolygó gőzök kelnek, oszladoznak.

Mi az, mondd?

Luczifer: Lépj be!
Kain: Visszatérhettek?
Luczifer: Nyugodt lehetsz: másképp hogy népesülne
 Országá a halálnak, mely kicsiny még.
 De megnő általad s tiéd által!
Kain: A fellegek megnyílnak s nyílt körökben
 Keringenek körül.
Luczifer: Előre!
Kain: És te?
Luczifer: Ne félj, — én nélkülüm világodon túl
 Sosem jutottál volna. Csak tovább!
(Eltűnnek a fellegek közt.)

MÁSODIK JELENET.

— HÁDESZ. —

LUCZIFER ÉS KAIN.

Kain: Mi néma, rengeteg, komor világok:
 Mert úgy látszik több van s mind népesebb
 A légben úszó számtalan, hatalmas
 Tündöklő fénygömbnél, a melyeket
 Csodás ég fénylakóinak hívék
 Inkább, mint szánya mások lakhelyéül.
 De közelebből érzékelhető
 Roppant anyagvilágokká dagadtak,
 Melyeken élet pezsg, s maguk nem élnek.
 De itt oly árnynyal telt, oly félhomályú
 Minden, s a multról szól.
Luczifer: Ez a halál
 Országá itt. Szeretnéd látni?
Kain: Mig
 Meg nem tudom mi, — nem felelhetek.
 De ha olyan, a mint atyám lefesté
 Elnyújtott prédikációkban, úgy —
 O, Isten! rágondolni sem merek!
 De átkozott, ki alkotá az életet,
 Mely a halálba visz! s a lét pulya

Anyagját, mely élvén, nem tud megélni,
 S elpusztul még ártatlanokban is!
Luczifer: Megátkozod atyád?
Kain: Megátkozott
 Atyám is engem, adva életet,
 Megátkozott, mikor még meg se voltam,
 Tiltott gyümölcsöt tépve.
Luczifer: Igazad van:
 Az átok kölcsönös közöttetek.
 De sarjaid s öcséd?
Kain: Osszszak meg ők is
 Velem az átkot. Más úgy sem maradt rám.
 Egész örökségem nekik hagyom.
 O, ti határtalan, borús világi
 Imbolygó, őrzás árnyalakzatoknak,
 A melyek itt-ott tisztán láthatók,
 Másutt meg elmosódnak, — mik lehettek?
 Eltek vagy éltetek?
Luczifer: Igen s nem is.
Kain: Mi úgy hát a halál?
Luczifer: Hát alkotótok
 Nem mondta meg, hogy élet a halál is?
Kain: Eddig csak annyit mondott, semmi mást,
 Hogy minden meghal.
Luczifer: Tán jó nap, mikor
 Mindent elárul.
Kain: Boldog nap leszen!
Luczifer: Igen, boldog! Mondhatlan kínok árán
 Elárul mindent, és örök kínokkal
 Sujtolja majd eszméletlen parányok
 Leendő számtalan mirjádait,
 Melyek csak erre nyernek életet!
Kain: Mik e hatalmas árnyak itt körültem?
 Mások, mint tiltott drága Édenünk
 Körül a szellemek, nem olyanok,
 Mint Ádám, Ábel, én, nővéraryam
 Vagy gyermekim; de bár sem emberek,

Sem angyalok, ha tán az angyaloknál
Kisebbek is, nagyobbak, mint az ember.
Magasztos, büszke, szép, erőteli,
De meg nem fejthető alakzatok.
Hasonlókat nem láttam még soha.
Nincs sem szeráf szárnyuk, sem emberarczuk;
Erős vadállatokhoz sem hasonlók,
Sem bármihez, mi él. Hatalmasok
És szépek, mint a legszebb s leghatalmasb
Élő lények; de mások teljesen.
Alig hiszem, hogy élnének.

Luczifer: De éltek.

Kain: Hol?

Luczifer: Hol te élsz.

Kain: Mikor?

Luczifer: A földön éltek.

Kain: Ott Ádám volt első.

Luczifer: Közületek.

De oly csekélyke lény, hogy nem lehetne
Ezek között utolsó sem.

Kain: S ezek mik?

Luczifer: A mi te léssz.

Kain: De mik valának?

Luczifer: Elők,

Értelmesek, nagyok, jók és dicsőek,
Kik úgy fölülmultak mindenben ösöd,
Mivé Édenben válhatott vala,
A mint fölülmul majd a gyatraságban
A hatvanezredik korcs nemzedék
Téged s fiad; s hogy mily silányak ők,
Azt már saját testedről tudhatod.

Kain: O, jaj nekem! S ezek kipusztulának?

Luczifer: Igen, földjükről, mint te a tiedről
Kipusztulsz.

Kain: Az én földem volt a földjük?

Luczifer: Igen.

Kain: De más volt akkor; most kicsiny

És gyöngé ily lények számára.

Luczifer: Úgy van.

Sokkal szebb volt.

Kain: S mért változott meg?

Luczifer: Attól

Kérdezd, ki összerombolá.

Kain: De hogy?

Luczifer: Kérlelhetetlen, bomlott öserők

Küzdelme dönt világokat kaoszba,
A mily kaoszból kelnek is világok
A harcok csillapultán. És ez, ámbar
Időben ritka, gyakran meg-megújul
Az örökéletben. De jöjj tovább.
Es nézd a multat.

Kain: Rettentő!

Luczifer: S igaz.

Im itt ez árnyak egykor, mint te most,
Anyagvilágnak voltak részei.

Kain: S ilyenné kell lennem?

Luczifer: Feleljen erre

Teremtőd. Megmutattam én neked,
Mik most elődeid. Mik voltak, érzed,
Bár gyöngébben, mert gyöngé már te benned
Az érzés, s kisebb rész a halhatatlan
Mély értelem s a földből nyert erő.
Mi bennetek közös azzal, mijök volt,
Az élet az, s közös lesz a halál.
Egyéb silány tulajdonod megillet
Minden férget, mit csak szül egy hatalmas
Mindenségnek lecsendesült iszapja
Iromba bolygóvá zúzódba össze,
Melyen lények nyüzsgönek áradattal,
Saját vakságukban gyönyört találva,
Tudatlanságnak Édenébe, honnan
Méreg gyanánt számúzva a tudás.
De nézd e felsőbb lényeket tovább.
Avagy ha ingerel e látomány,

Térj vissza és szántsd újra földedet,
Minden baj nélkül visszaviszlek én.

Kain: Itt maradok!

Lucifer: Sokáig?

Kain: Mindörökké!

Ide kell visszatérnem egyszer úgy is,
Maradjak inkább rögtön. Undorít már
Minden, mi por. Hagyj itt ez árnyvilágban!

Lucifer: Még nem lehet. Csak látomás neked most,

A mi való különben. Itt hogy élhess,
At kell lépned küszöbön a halálnak,
A hol e lények már mind áthaladtak.

Kain: S mi hol jövünk?

Lucifer: Az én ajtómon át.

De vissza kell térned, csak úgy emelt
Erőm e régiókba, hol kivüled
Más nem lehel. Nézz szét; de azt ne gondold,
Hogy itt maradhatsz, míg órád nem üt.

Kain: S ezek? a földre vissza nem mehetnek?

Lucifer: Az ő földjüknek vége mindörökre.

A rombolásban úgy megváltozott,
Hogy új, alig keményült felszínének
Nem ismernék meg egy pontját. Pedig
Mily szép világ volt!

Kain: Most is szép. A földdel

Nem élek harczban, ámbar szántanom kell.
De mért nem élvezem szépségeit
Küzdés nélkül? Mért nem csitíthatom
Tudással nyüzsgő gondolataim,
Halálfélelmem, életundorom?

Lucifer: Látod, mi most világod; ámde árnyát
Annak, mi volt, nem értheted te meg.

Kain: S e rengeteg lények, mik értelemre
— Úgy látszik — mindannál alábbvalók,
Mit eddig láttunk; őrzás állatokhoz
Hasonlók, melyek éjjel a vadonban
Ordítanak, de tízszer is nagyobbak

S ijesztőbbek; magasbak, mint az Éden
Kerub-örzötte gátjai; szemük
Mikép a tiltó lángpallos lobog,
Agyarjaik hántott kérgű, kopasz
Törzsek gyanánt merednek rám, — ezek
Mik voltak?

Lucifer: A mi a mamut a földön;
És milliót is rejt a földgyomor.

Kain: S a földön egy sincs?

Lucifer: Nincs. Gyorsan kiveszne
Silány fajod a harczban, s így az átok
Nem telne be.

Kain: De mért harcz?

Lucifer: Elfeleddet
Az Édenben rátok szórt átkokat?
Harcz mindennel, mindent sujtson halál.
A legtöbbnek kín, kórság, — ez gyümölcse
A tiltott fának.

Kain: És az állatok?

Izlelték ők is, hogy pusztulniok kell?

Lucifer: Ők *értetek* lettek, mondá az Úr,
Mint *érték*ti. Vagy jobb sorsot kívánsz
Nekik, mint tenmagadnak? Elbukott
Adámmal együtt minden.

Kain: Jaj szegények!

Úgy osztják sorsát ők is, mint utódi;
Mint mink, az almát ők sem izlelék;
Mint mink, a drágán vett *tudás* nekül.
Hazug fa volt, mert semmit sem *tudunk*.
Tudást ígért, s bár a halálnak árán, —
Mégis *tudás* volt; s mit *tudunk*?

Lucifer: Lehet,
Hogy a halál visz az igaz tudáshoz.
Csak egy biztos dolog van: a halál,
S így ez nyujtván *legbiztosabb* tudást,
A fa igaz volt, bár halálhozó.

Kain: Sötét világok! Látom és nem értem.

Luczifer: Mert órád messze még, s a szellemet
Anyag fel nem foghatja teljesen.
Elég, ha azt tudod, hogy ily világok
Léteznek.

Kain: Tudtuk rég, hogy van halál.

Luczifer: De azt nem, a halálon túl mi van.

Kain: Most sem tudom.

Luczifer: Nem tudtad még ma reggel,
S most már tudod, hogy van másforma lét is,
Mint a tied.

Kain: De minden oly sötét,
Oly árnynyal telt.

Luczifer: Nyugodj meg, fényesebb lesz
Halhatatlanságodnak minden itt.

Kain: És az azúrfény mérhetetlen árja,
Mely víz gyanánt fölöttünk hömpölyög,
Mint a folyó, mely Édenből eredve
Kunyhóm mellett fut el, csak partja nincs,
S végetlen s éterszínben ég, — mi az?

Luczifer: A földön is van ilyen, kisszerűbb bár,
S utódaid mellette fognak élni,—
Az óceán árnyképe.

Kain: Ép olyan,
Akár egy más világ, nap, mely folyékony.
S a furcsa lények, fénylő felszínén?

Luczifer: Lakói, a kihalt leviatánok.

Kain: S az órjas kigyó, mely vizes sörényét
És szörnyfejét tizszer magasbra dugja
A legnagyobb czedrusfánál az árból,
S körülélné tán a világokat mind,
Miket láttunk, nem az a fajta, mely
A tiltott fák körül sütkérezett?

Luczifer: Legjobban Éva tudja, mi kísérté.

Kain: Ez rettentő. Szébb volt bizonynyal az.

Luczifer: Te nem láttad?

Kain: Faját gyakorta láttam,
A mint mondják; de azt, a mely a tiltott

Gyümölcsre csábított, nem láttam eddig,
Sem ép olyat.

Luczifer: Atyád látá?

Kain: Nem; őt
Anyám csábítá, mint előbb a kigyó
Anyámat.

Luczifer: Nos, barátom, hogyha nő
Avagy menyed valami új dologra
Próbál rávenni bennetek, vigyazz.
S előbb nézd meg, ki csábítá el őket.

Kain: Jókor beszélsz. Nincs már olyasmi semmi,
A mire a kigyó csábítson asszonyt.

Luczifer: De sokra csábíthat még férfit asszony,
Vagy asszonyt férfi. Ovd hát gyermekid!
Tanácsom jó, s főleg magamnak árt.

De nem tartják meg, s így semmit se vesztek.

Kain: Nem értelek.

Luczifer: Boldog vagy! Ifju még
Világod véled együtt. Azt hiszed, hogy
Rossz vagy s boldogtalan vagy?

Kain: Bűneimről
Mit sem tudok; de szenvedtem sokat már.

Luczifer: Első szülötte első embereknek!
Bűnös voltod (mert az vagy), bánatod
(Mert szenvedsz) Éden teljes tisztasága
Ahoz képest, mivé te csakhamar léssz.
De Éden még ez is, bár kétszer oly rossz, —
Ahoz képest, mit tűrni s tenni fognak
Utódaid utódi sokasulva,
Mikép a por és tényleg ezt növelve.
De térjünk most a földre vissza.

Kain: S mért
Hoztál ide, hogy ezt tudtomra add?

Luczifer: Hát nem tudást kívántál?

Kain: Azt kívántam,
Mert boldogságot ad.

Luczifer: Ha ez igaz,

Úgy boldog vagy.

Kain: Atyámnak Istene
Jól tette, hogy a végzetes gyümölcsöt
Eltiltá.

Luczifer: Jobban tesz, ha fát sem ültet.
De rossztól meg nem óv rossz nem tudása.
Útjában fel nem tartóztatható.
Mindennek része.

Kain: Nem mindennek! Ezt
El nem hiszem. A jót kívánom én is.

Luczifer: Ki vagy mi kíván mást? Ki vágy a rosszra,
Mivel gyötrelmes? Senki sincs ilyen,
Nincs semmimem. A rossz a lét s a nem-lét
Kovása.

Kain: Ama számtalan világló
Fénygömbbe, melyeket csak messziről
Láttunk ragyogni, mielőtt lejöttünk
Ez árnyvilágba, nem juthat be rossz;
Oly szépek.

Luczifer: Messziről láttad csak őket.

Kain: Baj az? A távol árt annak, mi szép.
Bizonynyal még sokkal szebbek közelről.

Luczifer: Nézd meg közelről azt, mit földeden
Legszebbnek vélsz, s közelről mondj felőle
Ítéletet.

Kain: Már megtevém, s a mit
Legszebbnek tartok, legszebb volt közelről.

Luczifer: Bizton csalódtál csak. Mi az, a mit
Közelről is sokkal szebbnek találsz
Minden másnál, mi szép és messze van?

Kain: Nővérem Hada. — A menny csillagezre,
A kékes éj, ha fénybe vonja hold,
E szellem vagy világa szellemeknek,
A tarka hajnal, fényes napkelet,
Vagy ha leszáll a nap, s a míg szemembe
Edes könyvet csal, úgy érzem, szívem
Ott leng nyugatnak fellegetében

Lágyan vele, hús erdő, zöld bokor,
A csalogány dala, ha szerelemről
Panaszkodván, kerubok énekébe
Olvad be édes-bánatos siráma.
Midőn leszáll Éden fölé az éjjel, —
Mind semmiség szememnek és szívemnek
Hádám arczához képest; ott hagyok
Eget, földet, hogy nézzem édes arcát.

Luczifer: Oly szép, minő mulandó csak lehet,
Ha létrehozza az ifjú teremtés
Legelső hajnalán, virágszakában
Az összülők első ölelkezése; —
De csak hiúság.

Kain: Ezt azért hiszed, mert
Nem vagy fivére.

Luczifer: Porszülött! Halandó!
Az én testvéreimnek gyermekük nincs.

Kain: Akkor nekünk barátunk sem lehetsz.

Luczifer: Tied tán enyéme lesznek egykor.
De ha tied, mit szebbnek tart szemed
Mindennél, hogy lehetsz boldogtalan?

Kain: Mért létezem? Mért vagy boldogtalan te?
Mért nyomorult minden? Ki nyomorultnak
Teremté mindent, nyomorult bizonynyal
Önmaga is! Mert pusztulást okozni
Örömmek műve nem lehet soha.
S atyám mindenhatónak mondja mégis.
Ha jó, miért van rossz, — kérdem atyámtól,
S azt válaszolta, mert csupán a rossz
Vezérel jóra. Furcsa jó, a melynek
Halálos végétéből kell eredni.
Nemrég kigyó-marásnak kinja közt
Szegény kis bárány vergődött a földön
Tajtékozó szájjal. Anyja esdekelve
Bégett fölötte nyughatatlanul.
Atyám füvekkel enyhíté sebé,
S a gyámolatlan lassan visszanyerte

Vig életét; emlőin csügge ismét
 Anyjának, s ez remegve nyaldosa
 Az újra éledőnek tagjait,
 Látod, fiam! — szolt Ádám — jó a roszból
 Így származik.

Luczifer: S te erre mit feleltél?

Kain: Hallgattam, mert atyám; s azt gondolám,
 A báránynak jobb lett volna sokkal,
 Ha kigyó meg se marja, mint hogy éltét
 Mondhatlan kinok árán nyerte vissza,
 Bár irral enyhítők gyötrelmeit.

Luczifer: Mindennél jobban szereted hugod,
 Ki véled együtt nőtt anyád tején,
 S tejével gyermekid táplálja most?

Kain: Ezerszer jobban. Nélküle mi volnék?

Luczifer: S mi vagyok én?

Kain: Te senkit sem szeretsz?

Luczifer: Mit szeret Istened?

Kain: Mindent szeret,
 Atyám azt mondja. Ámde én bevallom,
 Hogy semmin eddig észre nem vevém.

Luczifer: Ep így nem látod, én szeretek-e
 Vagy nem valami mást egy általános
 Nagy czélon kívül, mely előtt elolvad
 Minden, mi különös, mikép a hó.

Kain: A hó? Mi az?

Luczifer: Örülj, hogy nem tudod.
 Késő utódaid megismerik majd.
 Te csak sütkérezzél örök nyaradban.

Kain: De magadhoz hasonlót sem szeretsz?

Luczifer: Szereted *tenmagad*?

Kain: Igen; de úgy nem,
 Mint őt, ki önszerelmem tűrhetővé
 Teszi, s mert szeretem, több, mint magam.

Luczifer: Szereted, mert oly szép most még neked,
 mint

Anyádnak volt az alma; de ha megszűnt

Szépsége, megszűnik szerelmed is,
 Mint bármily vágy.

Kain: Szépsége megszűnik?

De hogyan?

Luczifer: Az idő megszünteti.

Kain: De az idő eddig sem állt, s szülőim
 Mégis nagyon szépek, bár a szeráfok
 És Háda szebb.

Luczifer: Minden szépség mulandó!

Kain: Sajnos; de hogy csökkenni fog szerelmem,
 Mégsem hiszem. S ha bája megszűnik,
 Úgy vélem szépségének alkotója
 Többet veszít, mint én, ki ily remekmű
 Enyészttét látom.

Luczifer: Szánlak, hogy veszendőt
 Szeretsz.

Kain: S én szánlak, mert mit sem szeretsz.

Luczifer: S szereted Ábelt?

Kain: Mért ne?

Luczifer: Szereti

Atyád és Isten is.

Kain: Szeretem én is.

Luczifer: Szép, szép; de bárgyuság ez.

Kain: Bárgyuság!

Luczifer: Másodszülött s anyád kedvencezze Abel.

Kain: Legyen övé anyám kegye, a melyet
 Előbb a kigyó nyert meg már.

Luczifer: S atyádé?

Kain: Mit bánom én! Talán azért gyűlöljem

Öcsémet, mert mindenki kedveli?

Luczifer: De Jehova — irgalmas istened,
 A zárt éden jóságos ültetője,
 Kegyével ő is csak reá mosolyg.

Kain: Nem láttam őt, s így nem tudom mosolyg-e?

Luczifer: De angyalit láttad?

Kain: Ritkán.

Luczifer: Elégyszer,

Hogy észrevedd, öcséd' hogy kedvelik.

Aldozzon bármit, kedves áldozat.

Kain: S aztán? de mért beszélsz *erről* nekem?

Luczifer: Mert erre gondoltál nemrég.

Kain: S ha tettem

Mért emlékeztetsz engem arra, hogy —

(*ingerülten megáll.*)

Szellem! a *te* világodban vagyunk itt:

Ne szólj az *én* világomról. Mutattál

Nekem csodákat. Megmutattad Ádám

Orjas elődeit, kik egykoron

A földön éltek, melynek roncsa csak

A mai föld. Mutattál millió

Csillagvilágot, miknek társaként

Kering homályos távoli világunk

A lét végtelenségén. Árnyakat

Mutattál, melyeknek halál a léte,

A rémhalál, a mit apánk hozott ránk.

De bár sokat mutattál, mégse mindent.

Mutasd meg, Isten hol lakik? Külön

Van Edene, vagy a *tiedben* él?

S ez hol van?

Luczifer: Itt s a térben mindenütt.

Kain: De nektek is jutott csak megszabott hely,

Mint minden másnak? A poré a föld;

S minden világnak van lakója; minden

Élőlénynek megvan saját elemje.

Sőt ez, mint mondod, megvan annak is,

Mi rég nem úgy él, mint mi. Néked is

S Istennek is megvan. Nem étek együtt?

Luczifer: Nem! Bár együtt uralkodunk, külön
Élünk.

Kain: Egy élne csak közületek!

A czél egysége tán a fergetegként

Küzdő erőket egyesítené.

Egymásra hogy törhettek végtelen

Bölcs szellemek? Testvérekké avat

Lényeg, természet, fenség.

Luczifer: Nem vagy-e

Ábel fivére?

Kain: Az vagyok s az is

Leszek. S ha nem, olyan a szellem is,

Mikép a test? Dulhatja meghasonlós?

Küzködhet' halhatatlan' s végtelen'

Mindent nyomorba döntve? Mért?

Luczifer: A czél

Az uralom.

Kain: Mondod, hogy mind a ketten

Örökké éltek.

Luczifer: Úgy van.

Kain: S végtelen

A kék mező, a mit láttunk?

Luczifer: Igen.

Kain: S nem uralkodhattok ti mind a ketten?

A végtelenség szűk? Nem fértek össze?

Luczifer: Uralkodunk mindketten.

Kain: Csakhogy egyik

A rosszra tör.

Luczifer: Melyik?

Kain: Te! Mert ha jót

Tehetsz velünk, mért nem teszel?

Luczifer: Tesz ő.

Ki alkotott? Nem én alkottalak.

Ővéi vagytok mind, nem az enyéme.

Kain: Hagyj hát *ővének*, azok levén,

S mutasd meg most, hol élsz te, vagy hol él ő.

Luczifer: Mindkettőt megmutathatnám; de úgyis

Egyik helyet örökké nézheted majd

Egykor.

Kain: Mért nem most?

Luczifer: Elméd csak bajosan

Képes a keveset, a mit mutattam,

Nyugodtan, tisztán áttekinteni,

S te még a nagy *kettős titokra* vágyol?
A kettős elvre? S titkos trónusán
 Szeretnéd látni? Fékezd nagyravágyad,
 Porszem! mert elveszel, ha egyet is
 Meglátsz ezekből.

Kain: Vesszek el, ha láttam!

Luczifer: Így Éva sarja szól. Csak veszve lennél,
 S nem látnád. Nem láthatja ezt csupán
 A másik lét.

Kain: Halál?

Luczifer: Ez kezdete.

Kain: Úgy hát kevésbé félek a haláltól,
 Ha valami határozott felé visz.

Luczifer: En meg a földre viszlek vissza most.
 Növeld Adám fáját, egyél, igyál,
 Remegj, dolgozzál, sírj, neved, aludjál
 S halj meg.

Kain: S mért láttam mind, a mit mutattál?

Luczifer: Tudást kívánsz, s ez mind önismeretre
 Tanít.

Kain: Ó, jaj, csak semmiség vagyok.

Luczifer: Az emberi tudás egésze az,
 Hogy semmiség halandó létezek.
 Hagyd e tudást utódaidra; ez
 Sok gyötrelemtől megkíméli őket.

Kain: Kevély szellem! göggel beszélsz velem; de
 Bár büszke vagy, neked magadnak is
 Urad van.

Luczifer: Nincs! Az égre, mely *övé*,
 S a mélyre, s a világok és az élet
 Mérhetlenségére, mit megosztunk,
 Nincsen! Győzött, igaz; de nem uram.
 Hódol minden neki; de én soha.
 Küzdök vele, mint küzdtem fenn az égben,
 Az örökkévalóságon keresztül,
 Pokloknek minden örvényén keresztül,
 Határtalan tér országán keresztül,
 Végnélküli idők végetlenén

Semmit nem engedek sehol neki!
 És a világok és a csillagok
 S a mindenség remegjen mérlegen,
 A míg az ádáz harcz véget nem ér,
 Ha véget ér, mi addig nem szűnik,
 Míg meg nem semmisül vagy *ő* vagy én!
 És halhatatlanságunk s olthatatlan
 Gyűlöletünk' mi semmisíti meg?
 Győzött, s *rossznak* bélyegzené a vesztest,
 De mi a jó, mit *ő* ad? Győzzek én,
 S az lesz a rossz csupán, mi az *övé*.
 S ti új, alig támadt, ifjú halandók,
 Mi mindent kaptatok már tőle hitvány
 Világotokban?

Kain: Keveset nagyon,
 S a közt is sok keserveset.

Luczifer: Vissza hát
 Velem földre! Tengődj' ott tovább
 Az égi jók nektek szánt morzsálekán.
 A jó s a rossz már önmagában az.
 Nem attól függ, mi jó, mi rossz, ki adta.
 Ha jót ad, mondd *őt* jónak; de ne vádolj,
Engem, ha rosszat *ő* ad, míg igaz
 Forrását nem tudod. Ne adj szavakra,
 Bár szellemszó. Ítéletet ne mondj
 Csupán léted gyümölcsit mérlegelve.
 Az átkos almából *egy jó* eredt —
 Az *értelem*. Ne tórd, hogy ezt a zsarnok
 Fenyegetési elhomályosítsák
 És hinni kényszerítsék, bárha minden
 Érzéked s érzelmed lázong ez ellen.
 Tűrj s gondolkozzál, s alkoss tenszivedben
 Külön világot, hol mi sem zavar.
 Így jutsz közelb a szellemekhez, és így
 Harczolhatsz győzelmesen tenmagaddal.

HARMADIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENET.

A földön Éden tája, mint az I. felvonásban.

Háda: Csitt! Halkan lépj, Kain.

Kain: Jó, jó; de mért?

Háda: Enoch amott a cziprusárnyban alszik Lombágyán.

Kain: Cziprus! bús fa, mintha mindent, Mit árnyval fed, gyászolna. Mennyezetnek Mért választád e fát?

Háda: Mert lomboztatja Elfogja, mint az éj, a nap világát, S azt hittem, árnyval legjobban megóvjá Az álmod.

Kain: A végső örök nagy álmod Igen. De mindegy, jöjj, vezess oda.

(A gyermekekhez mennék.)

Kain: Mi bájos! Rózsaszirmok közt pihenve, Rózsás kis arcza versenyez velök.

Háda: S mily szép félig nyílt ajka! De ne bántsd, Ne csókold most; fölébred nemsokára. Kár volna felzavarni őt előbb.

Kain: Igazságod van; várok, míg fölébred. Nevetgél álmában. Aludj s nevetgélj, Csöppség, utódod a föld birtokában, Mely ifjú, mint te. Álmodj csak, neved csak. Álom s mosoly ártatlan s jól esik még Korodban. Nem téptél te a gyümölcsből, — Nem bánt mezítlenséged. Kell-e majd Megbűnhődnöd nem ismert bűnöket, Mások bűnét? De szunnyadj csak tovább!

Kis arcza hogy pirul, a mint nevetgél;
S nagy szempillája, mely sötét, mikép
A cziprus, mely fölötté bólogat,
Meg-megnyilik, s bár álmodik, alóla
Reánk nevet világos kék szeme.
Mít álmodik? Bizonynyal Edenünkről!
Úgy! erről álmodj, száműzött fiacskám.
Csak álom már. Az üdv tiltott helyén
Többé sosem járhatsz se te, se mink,
Se sarjaink!

Háda: Kain! ne ejts a multról
Enoch fölött ily mélabús ígétet.
Éden miatt folyton mért bándokol?
Teremthetünk mi másikat magunknak.

Kain: De hol?

Háda: Akár itt, vagy bárhol kívánod.
A hol te vagy, Éden híját nem érzem,
Bár annyi gyászos percznek volt oka.
Hisz enyémei vagytok te s gyermekjink,
Atyánk, öcsénk, nővérünk Czilla, s Éva,
Kinek éltünkön kívül annyi más
Köszönhetünk.

Kain: Például a halált.

Háda: Kain, a büszke szellem, a ki elvitt,
Még jobban elbúsított. Azt reméltem,
Hogy az ígért s végig nézett csodák,
Múlt s létező világok látomási
A kielégített tudás nyugalmát
Szerzik meg elmédnek. S imé vezéred
Csak ártalmadra volt. De hála néki
S bocsánat, mert hamar megjöttetek.

Kain: Hamar?

Háda: Két óra telt el tán azóta.
Nekem két hosszú óra; de a nap
Csak két órát haladt.

Kain: S mégis közel
Jutottam én a naphoz ezalatt.

Láttam világokat; némelyek egykor
Napfényben úsztak és többé soha
Nem fénylenek; másokhoz nem jutott el
Napfény sosem. Azt hittem, évekig
Voltam távol.

Háda: Pár óra telt csupán el.

Kain: Ugy az idő lelkünkötől függ, s a lélek

Ugy méri az időt, a mint gyönyört
Vagy kint, parányit vagy hatalmasat lát.

Láttam végtelen lények műveit;

Kihalt világok mellett elsuhantam;

S az öröklétet látva azt hívém,

Hogy végtelenségéből bennem is van.

De most megint csak hitványságom' érzem.

A szellem jól mondá: „Csak semmiség vagy!”

Háda: Mért mondta? Isten ezt nem mondta még.

Kain: Isten nem mondta; ő beéri azzal,

Hogy minket *semmiségnek* alkotott.

S a port, a halhatatlanság s az Éden

Csillámmal hízeltkedvén neki,

Megint porrá alázza. Mért?

Háda: Tudod, hogy

Szülőink bűneért.

Kain: Mért sujt le minket?

Ha ők vétkeztek, haljanak meg ők!

Háda: Nem úgy van! Nem tiéd e gondolat, —

A szellemé, mivel voltál. Örömmel

Meghalnék én, csak élhetnének ők.

Kain: Ezt mondom én is, ha egy áldozattal

Betelne az élettel telhetetlen,

S rózsás kis alvónk a bűt és halált

Nem izlelné meg s nem hagyná örökre

Utódira.

Háda: Ki tudja, tán fajunkat

Megváltja egykor ily engesztelés!

Kain: Engesztelés ártatlan áldozat

A bűnösért? Ártatlanok vagyunk *mi*:

Nem éltünk akkor még! Mért bűnhödünk hát?

Mért kell nekünk azért a névtelen

Rejtelmes bűnért áldozat, ha bűn

Tudásra törni?

Háda: Vétkezel, Kain, most.

Istentelenség mind, a mit beszélsz.

Kain: Ha azt hiszed, hagyj el!

Háda: Soha, habár

Az Isten elhagyott is.

Kain: S az mi ott?

Háda: Két oltár. Míg távol voltál, öcséd

Emelte, Ábel, hogy ha visszajössz,

Áldozatok majd.

Kain: Csak nem képzeli,

Hogy én is, mint ő, áldozzam naponta

Az Úr kegyére lesve jámbor arczczal,

A melynek aljas meghunyászkodása

Inkább csak rettegés, mint hódolat?

Háda: Bizonyynyal jó ez.

Kain: Egy oltár elég.

Nincs áldozatra semmim.

Háda: Földi termény,

Szép, zsenge rügy, bimbó, virág, gyümölcs,

Az Úrnak ez mind kedves áldozat,

Csak nyujtsa bűnbánó, alázatos szív.

Kain: Törtem magam, szántottam nap tűzében

Verejték közt, mint ránk szabá az átok.

Még mit tegyek? Legyek jámbor, mivel

Vad elemektől kell kiküzdenem

A kenyeret? Legyek háládatos,

Mert por vagyok s a porban ténferegve

Porrá leszek? Mert semmiség vagyok,

Színleljem, hogy a kín gyönyör nekem?

Legyek bűnbánó — Ádám bűneért?

Eleg ezért vezeklésnek, mit eddig

Szenvedtünk, s több vezeklésnél, a mit

A megjósolt jövő hoz sarjainkra.

Enoch nem sejtí, hogy milljók örök
Nyomorának csirája benne szunnyad!
A legjobb volna, hogyha megragadnám
S a sziklához csapnám, hogy meg ne érje —
Háda: Nagy ég! Ne nyulj a gyermekekhez, fiamhoz,
Fiadhoz, ó Kain!

Kain: Ne félj! fiamhoz

A csillagsergekért és az erőért,
A mely vezérük, nem közelgenék
Zordabb üdvözléssel szülői csóknál.

Háda: Miért beszélsz hát oly kegyetlenül?

Kain: Jobb volna, azt mondtam, meghalnia,
Mint annyi bút megérni, sőt mi rosszabb,
Örökbe hagyni. De ha bánt beszédem,
Hát mondjuk úgy, hogy jobb lett volna néki
Sosem születnie.

Háda: Ó, ezt se mondd!

Minek örülnék akkor én, Kain?

Kit táplálnék, kit örzenék becézve?

De csitt: Enoch, fiacskám, ébredsz.

(*Odálép a gyermekekhez.*)

Nézz rá, Kain! Élettől duzzadoz.

Erős, virágzó, szép, vidám s hasonlít
Nagyon hozzám s hozzád, ha nem haragszol,

Mert akkor mind hasonlóak vagyunk.

Mindhármunk arcvonási, ha nyugodt vagy,

Egymásban ép úgy visszatükröződnek,

Mikép nyugodt folyásu tiszta vízben.

Szeress hát minket s értünk tenmagad,

A mint mi szeretünk téged, Kain!

Nézd, hogy nevet; kis karjait kitarja;

Nyílt kék szemével tégedet keres,

Hogy üdvözljön. Mint repes feléd

Csöpp teste! És te bánatról beszélsz?

Kerubok irigyelnek ily gyönyört,

Kiknek nincs gyermekük. Aldd meg, Kain

Bár szólni nem tud még, hálát ad érte

Szive s szived.

Kain: Áldásom rád, fiam.

Bár csak megóvna ily áldás a kígyó
Atkától!

Háda: Meg fog óvni! Az atyának

Áldása bizton semmivé teszi

A féreg cselszövéseit.

Kain: Nem hiszem bár,

Áldásom mégis rá.

Háda: Öcsénk közelg.

Kain: Fivéred, Ábel.

(*Ábel jön.*)

Ábel: Üdv, Kain! Az Úr

Békéje véled, bátya!

Kain: Ábel, üdv!

Ábel: Nővérünk elmondá, hogy messzejártál

Egy szellemmel, túl megszokott körünkön.

Azok közül volt, a kiket naponta

Látunk, kikkel beszélünk, és atyánkhoz

Hasonlók?

Kain: Nem.

Ábel: Mért társulsz hát vele?

A magasságos ellensége tán.

Kain: S az emberek barátja. Volt-e az

A magasságos, hogyha így hívod?

Ábel: Hívom? Furcsán beszélsz nagyon ma, bátya.

Hugom, hagyj egy kissé magunkra, hogy

Aldozzunk.

Háda: Ég veled, Kain, öleld meg

Előbb fiad. Ó, bárcsak tiszta lelke

S Ábel jámbor buzgalma visszahozná

Lelked békéjét és szent érzületjét.

(*Háda Enochkal el.*)

Ábel: Hol jártál?

Kain: Nem tudom.

Ábel: Azt sem tudod,

Mit láttál?

Kain: A tér holt és halhatatlan,
Korlátatlan, mindenható csodáit, —
És számtalan múlt s létező világ
Szédítő forgatagját. Harsogással
Zengtek zúgó szféráikon körültem
Dörögve holdak, földek és napok.
Most nem tudok veled beszélni, hagyj el.
Ábel: Szemed szokatlan fényben ég; az arczod
Szokatlan tűz hevíti, s hogyha szólsz,
Hangod szokatlanul cseng. Mit jelent ez?
Kain: Csak azt, hogy arra kérlek, hagyj magamra.
Ábel: Nem addig, míg együtt nem áldozánk.
Kain: Áldozz magad! Isten téged szeret.
Ábel: Remélem, téged is szeret.
Kain: De téged
Jobban szeret. Bár nem törődöm ezzel,
Te hozzád jobban illik őt imádni.
Imádd is hát; de egyedül imádd,
Vagy legalább is nélkülém.
Ábel: Kain!
Apánknak nem volnék méltó fia,
Ha benned bátyámat meg nem becsülném,
S ha nem kérnélek, hogy te légy az első
Imában, áldozatban. Ez jogod.
Kain: Nem éitem e jogommal én soha.
Ábel: Eléggé fáj; de kérlek, most ne hagyj.
Gonosz lidércz ül lelken; imáink
Megnyugtathat majd.
Kain: Nem nyugtathat meg engem
Már semmitem. Nyugalom! Láttam én már
Az elemek nyugalomát is; de lekem
A nyugalmat nem ismeré soha.
Tavozzál, Ábel, vagy hadd menjek én,
Hogy jámbor szándékom ne háborítsam.
Ábel: Nem bátya; áldozzunk együtt! Ne vess meg!
Kain: Jól van, ha kényszerítesz. Mit tegyek hát?
Ábel: Válaszsz oltárt.
Kain: Te válassz, mert szememben

Kő meg gype mind a két oltár.
Ábel: Te válassz!
Kain: Már választottam.
Ábel: Ez magasb, s megillet
Mint bátyámat. Készülj az áldozatra.
Kain: Mit áldozol te?
Ábel: Itt van, nézd, a nyáj
Kövér zseggjét. Egyszerű ajándék,
Mi pásztortól telik.
Kain: Nyájam nekem nincs.
A földet szántom s mást nem adhatok, mint
A mit a föld ad munkámért: gyümölcsöt.
(*Gyümölcsöt szed.*)
Nézd, mily érettek, mily szépen virulnak.
(*Feldíszítik az oltárokat s lángot élesztnek.*)
Ábel: Te légy az első, bátya, mint idősebb.
S míg áldozol, mondj háladó imát.
Kain: Nem, én ujoncz vagyok; te légy vezérem.
Követlek majd, a hogy tudom.
Ábel (*térdre borulva*): Nagy Isten!
Teremtőnk, ki belénk lelket leheltél,
S megáldva bennünket nem engedéd,
Hogy elveszszünk, bár bűnbe hullt atyánk,
Mert rég elpusztulhattunk volna már,
Ha bölcs ítéllet nem enyhited
Irgalmaddal, melyben gyönyört találsz,
S oly bűnhődést nem szabsz reánk, a mely
Nagy bűneinkhez képest tiszta Eden:
Egyetlen Úr! Tied a fény, a jóság,
A dicsőség, az örökkévalóság!
Minden rossz volna nélküléd, s veled
Nem tévelyeghet semmitem, hacsak
Ezt nem kívánják jóságos hatalmad
Ki nem fürkészhető szent céljai,
A melyek mindenkor valóra válnak, —
Az első jámbor pásztortól fogadd el
Az első nyáj zseggjét, semmiség bár,

De semmi sincs, mi néked több lehetne.
Fogadd el, mint a hála áldozatját
Tőlem, ki ezt eged fenséges arcza
Előtt adom, a porba hajtvá arczom,
Melyből a te dicsőségedre lettem
S neved dicsőségére mindörökké!

Kain *(kiegyenesedve áll, míg beszél):*

Szellem! akárki vagy akármi légy,
Mindenható vagy tán, lehet, — s ha jó vagy,
Mutatják rossztól mentes tetteid.
Jehova itt a földön! Isten égben!
Vagy bármint hívjanak, mert annyifélék
Tulajdonságaid, mint műveid; —
Ha imákat kívánsz engesztelésül,
Fogadd imánk! Ha oltár s áldozat
Békít meg, im itt nyújtja két teremtmény!
Ha vért szeretsz, itt jobbra megtalálod;
A pásztor oltárán szolgálatozdra
Vérét ontá a nyáj zsongéinak,
S az oltárról vértömjén száll az égbe.
De ha a földnek édes, enyhe szellőn
Virult gyümölcsöt kedveled, mivel
Ez vérbe, szenvedésbe nem került,
Es inkább műveidnek képe, mint
Könyörgés, hogy tekints ránk kegyesen, —
Gyümölcsöt áldozok a tisztá páston
Az érlelő napfényben. Hogyha tán
Oly oltár, melyen nincs véráldozat,
Megnyerheti tetszésed, úgy tekints rá!
A ki emelte, olyan, mint teremted,
S semmit se kér, mit térdelés szerez meg.
Ha rossz, lesujthatod, mindenható vagy,
Nem állhat ellen; hogyha jó, kiméld
Vagy sujtsd tetszés szerint, te rajtad áll.
Jó és gonosz erőten önmagában,
Erőt te adsz nekik, a mint akarsz.
Mi jó, mi rossz, nem tudhatom, mivel

Én nem vagyok mindenható, s nem is
Ítélni tudok mindenható felett.
Az végzetem, hogy eltűnjem parancsit,
A mint eltűntem eddig is.

(A tűz Ábel oltárán lángoszloppá gyűl ki s az ég felé lobog. Kain oltárát ellenben egy szélroham felforgatja s a gyümölcsöt a földre szórja róla.)

Ábel: *(térdelve):* **Kain:**

Imádkozzál, haragszik rád az Úr!

Kain: Miért?

Ábel: Gyümölcsödet a földre szórta.

Kain: Földből kelt, térjen hát a földbe vissza.

Magjából friss gyümölcs lesz még a nyárra.

Az égő hús kedvesebb áldozat. Nézd,

Az ég hogy nyálja véres lángjait.

Ábel: Mit én áldoztam, azzal most ne gondold.

Áldozz újból, míg késő nem leszen.

Kain: Nem építek több oltárt, s el se tűnök.

Ábel *(felkelve)*! Kain, hogy érted ezt?

Kain: Felforgatom

A fellegeknek hitvány talpnyalóját,

Bolond imáid füstölő követjét,

A véres oltárt baránnnyal, gidával,

Mely mind tejen nőtt, hogy most vérbe fuljon.

Ábel *(ellenszegülve)*: Ezt nem teszed. Istentelen szavadhoz

Ne adj hozzá istentelen cselekvést!

Ne bántsd ez oltárt! Megszentelte Isten,

Örömmel elfogadván áldozatját.

Kain: Öröm! Örült az égő hús s a vér

Füstjének? Tán felért ez az öröm

A holtakért esdő anyák jajongó

Bégésével? S a jámbor kés alatt

Nyögő ártatlanok kínos jajával?

Eressz! A nap fényén e véres emlék

Ne álljon a teremts szegényére!

Ábel: Bátyám, maradj! Erőszakkal ne érintsd

Oltáromat; de ha áldozni kívánsz

Még egyszer, im békén átengedem.

Kain: Áldozni még egyszer? — Bocsáss, különben

Új áldozatnak —

Ábel: Mit beszélsz?

Kain: Ereszsz! Ereszsz!

Ereszsz! Vért óhajt Istened, tudod.

Engedj tehát, míg *több* vért nem kapott!

Ábel: Az ő magas nevében ezt az oltárt,

Melyet kegygyel fogadt, nem engedem.

Kain: Ha szereted magad, eredj utamból,

Míg e gyepet az anyaföldre szórom,

Vagy —

Ábel (*elébe állva*): Isten sokkal kedvesebb nekem,

Mint éltém.

Kain (*felkap az oltárról egy fatuskót s halántékra sujtja*

Ábelt): Vidd hát élted Istenedhez,

Ki éltet kíván.

Ábel (*összeesik*): Bátyám! mit tevé?

Kain: Öcsém!

Ábel: Nagy Isten! Szolgád vedd magadhoz,

S bocsáss meg gyilkosának. Nem tudá,

Hogy mit cselekszik. Nyujtsd kezéd, Kain.

S szegény Czillát —

Kain (*egy percnyi kábultság után*): Kezem! egész piros, — mért?

Hol vagyok? Egyedül! Ábel hová lett?

Hol van Kain? En volnék? Ábel, ébredj!

Mit fekszel a gyepen? Nincs este még!

Miért vagy oly sápadt? Mi van veled?

Még reggel élet duzzadt tagjaidban.

Öcsém, kérlek, ne tréfálj! Túlhevessen

Útöttem rád, de nem halálosan.

Mért ellenkeztél? Csak tréfálsz, ijesztesz.

Csak egy ütés volt, egy ütés csupán.

Mozdulj, mozdulj, no végre, jól van így.

Lélekzel, ó lehely rám! Isten! Isten!

Ábel (*elhalóan*): Ki szól Istenről?

Kain: Gyilkosod.

Ábel: Az Isten

Bocsásson meg, Kain! Czillát szegényt

Vigasztald meg, — csak egy fivére van már.

(*Ábel meghal.*)

Kain: S egy sincs nekem! — Ki az, ki töle megfosz?

Szemét kinyitja! nem lehet halott!

Az álomhoz hasonló a halál,

S az álom szempilláinkat lezárja,

A száj is nyitva van, lélekzik így hát.

De mit sem érzek én. Szívét! Szívét!

Hadd lássam, dobban-e? — dobog! — de nem!

Rémlátomány, vagy más rosszabb világba

Juték. A föld kering velem; mi ez? —

Nedvesség. (*letörli homlokát kezével s megnézi*):

Harmat nincs! Vér, vér — öcsémé

S enyém. S én ontottam ki ezt a vért!

Hogy élek, hogyha entestemnek éltét

Kioltottam? De nem lehet halott! —

A némaság halál? Nem, majd fölébred.

Itt őrzöm én. Az élet nem lehet

Oly semmiség, hogy ily gyors véget érjen.

Csak most beszélt. — Mit mondjak én neki?

Öcsém! Nem; ezt nem érti, mert a testvér

A testvért nem veri. Mégis, beszélj!

Szelíd hangodnak, ó, csak egy szavát,

Hogy eltűrhessem újra az enyémet.

(*Czilla jön.*)

Czilla: Oly tompa hangot hallottam. Mi az?

Kain, viraszt férjemnél. Mit csinálsz itt

Fivérem? Alszik? Ó, nagy ég! Miért

Oly halvány, s e patak? Nem! nem lehet!

Nem vér! Vérért ki ontaná ki? Ábel!

Ábel! Mi ez? Ki tette? Meg se mozdul,

Nem lélekzik. Keze lehull kezemből
Élet nélkül, mikép a kő! Kain!
Kegyetlen vagy! Jókor mért nem jövel,
Hogy megmentsd? Bármí támadá meg őt,
Erősebb vagy, védhetted volna. Háda!
Apám! anyám! ó jöjjetek! A földön
Itt a halál.

(*Czilla el, szüleit hívja.*)

Kain (*egyedül*): S ki hozta? En, a ki
Nevét is úgy utálom a halálnak,
Hogy gondolatja megmérgezte éltet
Előbb, mint láttam. Én hozám ide,
S öcsémet jéghideg karjába dobtam.
Mint hogyha nélkülem nem tudta volna
Kérlelhetlen jogát érvényesíteni.
Most ébredek csak. Ré málom vevé el
Eszem. De ő nem ébred fel soha!

(*Ádám, Éva, Háda, Czilla jönnek.*)

Ádám: Czillának jajgatása vont ide.

Mi ez? Valóság! ó, fiam! fiam!

(*Évához*): Nézd, asszony, ezt a kígyó tette és te!

Éva: Ne szólj most erről! Szíven mart a kígyó.

Ábel! legkedvesebb fiam! Nagy Isten!

E büntetés nagyobb az én bűnömnél.

Mért vetted őt el?

Ádám: Szólj, Kain, ki tette

Avagy mi tette ezt? Te itt valál.

Tán ellenséges angyal volt, ki nem jár

Az Isten útján? Erdő vadja volt tán?

Eva: Hah, szörnyű fény tör lelkemen keresztül

Villám gyanánt! Az a súlyos fatuskó —

Az oltárról felkapva, füstös, üszkös

S piros —

Ádám: Fiam! szólj! Mondd, hogy e nyomorban

Még nyomorúbbak nem vagyunk.

Háda: Kain!

Szólj! mondd, hogy nem te voltál!

Éva: Látom, ő volt!

Bűnös fejét lehajtja s vad szemét

Véres kezével elfödi.

Háda: Anyám!

Igaztalan vagy! Ó, tisztázd magad,

Kain, e szörnyű vád alól. Anyankból

A kín csikarta ki.

Éva: Hallgass meg, Isten!

Az örök kígyó átka rontsa meg!

Kígyófaj inkább, mint az én fajom.

Elte legyen vigasztalan!

Háda: Anyám!

Elég! Ne átkozd őt, hiszen fiad, —

Ne átkozd őt, hiszen bátyám s uram.

Éva: Fivérédtől megfosztá tégedet,

Czillát urától, engemet fiamtól:

Atok reá! örökre eltaszítom.

Szétépve köztünk minden szál, a mint ő

Szétépte a természet kapcsait.

Halál! Halál! mért nem vettél el engem?

Először én adtam magam neked.

Ó, végy el most!

Ádám: Jogos fájdalomad, Éva,

Vigyázz, ne lázítson fel Isten ellen!

Nehéz ítélet függ fejük fölött rég,

Ez volt a kezdet. Lásza most az Úr,

Hogy hűséges szolgák gyanánt viseljük,

Mit ő küldött reánk.

Éva (*Kainra mutatva*): Ezt ő akarta!

A halál testet öltött szelleme.

S én hoztam őt a földre, hogy halállal

Megtöltse most. Az élet minden átka

Sújtolja! Kínja hajtsa rengetegbe

El innen, mint bennünket Edenünkből!

S mint ő öcscsével, úgy bánjon vele

Saját fia! Kerúbok szárnya, kardja

Riaszsa éjjel-nappal. Utjain

Kigyó sziszegjen! Váljon a gyümölcs
Hamuvá szájában! S a lombokon,
A hol fejét lehajtja, skorpiók
Mardossák! Alva Abelt lássa mindig!
Eben remegjen folyton a haláltól!
Váljék vérré a forras tiszta habja,
Ha szomju ajkkal inni meghajol!
Az elemek kerüljék másra válna!
Halálos kínok közt maradjon élve!
Rosszabb legyen halála a halálnál,
A melylyel minket ő ismertetett meg!
El innen, testvérgyilkos! És e percztől
E szót neved: Kain jelentse majd
Jövendő embermilliók előtt,
Hogy ősük voltál bár, utáljanak!
Szaradjon el lábad nyomán a fű!
Vadon ne védjen! Föld otthont ne adjon!
A por ne sírt! S tagadja meg tetőled
Fényét a nap s az Isten az eget!

(Eva el.)

Ádám: Kain, eredj! Velünk tovább nem élhetsz.

Eredj, s halottam hagyd nekem. Ezentúl
Magam leszek. Többé ne lássuk egymást.

Háda: Ne válj el tőle így, atyám! Ne átkozd
Fokozva Éva átkát még fején.

Ádám: Nem átkozom. Önlelke legyen átka.

Jöjj, Czilla!

Czilla: Férjem testét őrzöm én itt.

Ádám: Majd visszatérünk, hogyha távozott,
Ki ezt a szörnyű tisztunket szerezte.

Most jöjj!

Czilla: Egy csókot még halvány porára,
Az egykor oly hő ajkra — ő, szívem!

(Ádám és Czilla sírva el.)

Háda: Hallád, Kain, távoznunk kell e helyről.

Én készen állok gyermekinkkel együtt.

Én Enochot viszem, s te vidd hugát.

Gyerünk, a míg a nap le nem hanyatlik.
Sötét éjjel ne járjunk a vadonban.
De szólj hozzám, én a tied vagyok csak.

Kain: Hagyj el.

Háda: Mind elhagytak.

Kain: S te mért maradsz?

Nem félsz-e tőlem, a ki ezt tévém?

Háda: Bárhogy rémit a tett, mely elraboita
Öcséd', csak attól félek, hogy te elhagysz.
Ahoz nincsen közöm; arról az Isten
Kérjen tőled számot.

(Egy hang kiált belülről): Kain! Kain!

Háda: Hallod a szózatot?

(Egy hang belülről): Kain! Kain!

Háda: Úgy hangzik, mintha angyal szólna.
(Az Urangyala belép.)

Öcséd, Ábel hol van?

Kain: Tán én vagyok

Öcsémnek őre?

Angyal: Mit tettél Kain?

Öcsédnek vére Istenhez kiált
A földből is! Légy átkozott a földön,
Mely száját megnyitá, hogy vad kezedből
Öcséd vérének benyelje! Hogyha szántod,
Ezentúl ellenáll kemény röge.
Légy mától hontalan földönfutó!

Háda: Ily büntetést nem képes elviselni.

A földről száműződ, s az Úr elől
El kell rejtőznie. Mi lesz belőle?
Kóbor földönfutó lesz, s a hol érik,
Meg fogják ölni.

Kain: Bárcsak megtehetnék!
Csakhogy ki öl meg itt e puszta földön,
Mely még lakatlan?

Angyal: Te öcséd öled meg,
S ki véd meg majd téged saját fiadtól?

Háda: Fény angyala! Irgalmazz! O, ne mondd,

Hogy vérző keblem önnön gyermekében
Gyilkost táplál, atyjának gyilkosát.

Angyal: Akkor se lenne más, mint atyja volt.
Nem nőtt anyád tején, a kit te most
Vérszennyezetten látsz? Könnyen lehetne
Apagyilkos testvérgyilkos fia.
De másképp lesz. Azt rendelé Urad
S parancsolóm, hogy süssem homlokára
A bélyeget. Így bizton kóborolhat.
S a ki megölné őt, annak fejére,
Boszút szabott ki, hétszerest, az Úr.
Jöjj közelebb!

Kain: Mit fogsz velem csinálni?

Angyal: Megbélyegezlek s így megóvlak attól,
A mit te tettél.

Kain: Ó, ne! öld meg inkább!

Angyal: Nem, élned kell.

(*Kain homlokára süti a bélyeget.*)

Kain: Hogy éget homlokom!

De bensőmhöz csak semmiség. Ha van még

Más is, hadd tűrjem úgy, a hogy tudom.

Angyal: Kezdetől zord s makacs vagy, mint a föld,

Mit szántanod kell; míg a kit megöltél,

Szelid volt, mint a nyáj, a melyet őrzé.

Kain: Mindjárt a bűn után fogantatám.

Anyám a kigyón csüggött még s atyám

Az Edent gyászolá. Vagyok, mi lettem.

Az éltet nem kerestem, s nem teremtem

Magam! De ha megválthatná halálom

A portól — s mért ne? — éljen újra ő,

S feküdjem én halványan! Így az Isten

Annak, kit kedvelt, éltét visszaadná;

Tölem meg elvenné az életet,

A mit sosem viseltem szívesen.

Angyal: A halált meg nem gyógyíthatja senki.

A megtörtént meg nem történt sosem lesz.

Eredj! Viseld a végzetet! S ezentúl

Élj másképp!

(*Az angyal eltűnik.*)

Háda: Távozott, menjünk mi is.

Hallom tanyákonk sírni Enocho.

Kain: Ó, sír, s nem tudja, mért sír! S én, ki vért

Ontottam, sírni nem tudok. De lelke

A négy folyó se tisztíthatja meg.

Mit gondolsz, tud rám nézni még fiam?

Háda: Ha azt hinném, hogy nem —

Kain: Megállj! Ne többet

A fenyegetésből: sok volt nagyon már.

Keress fel gyermekinket, majd követlek.

Háda: Nem hagylak a halottal egyedül.

Menjünk együtt.

Kain: Te holt, örök tanú!

Véredtől, mely ki nem apad, sötét lett

A föld s az ég. Mi vagy most, nem tudom.

De azt hiszem, ha látod, én mi lettem,

Megbocsátsz annak, a kinek se lelke,

Se Istene soha meg nem bocsáthat.

Isten veled! Nem érinthetlek én meg,

Nem is merem megfogni testedet,

A melynek életét én vettem el.

Egy anya szült bennünket, egy kebelnek

Tején nőttünk, mint gyermekek gyakorta

Öleltük egymást testvérvonzalommal,

S többé nem látlak és azt sem merem

Megtenni érted most, a mit te értem

Bizton megtettél volna: testedet

Sírodba tenni. Első sír, a melyet

Ember számára ástak. De ki ásta

E sirt? Ó, föld! föld! A gyümölcsökért,

Miket nekem juttattál, ezt adom

Viszonzásul. — Most el a rengetegbe!

(*Háda lehajlik és megcsókolja Ábel testét.*)

Háda: Rémes véged korán elért, öcsém!

Mindnyájuk közt, kik gyászolnak, csak én nem

Sirathatlak. Tisztemmé az leve,
Hogy könnyezés helyett a könnyeket
Törölgessem. De egy se gyászol úgy,
Mint én. Nem téged gyászollak csupan,
Azt is, ki élted vette. Most, Kain,
Megosztom minden terhedet.

Kain: Keletre
Megyünk Édentől. Pusztaság van arra.
Ez illik lépteimhez csak.

Háda: Vezess!
Te légy az én vezérem, s Istenünk
Legyen tiéd! Vegyük most gyermekinket.
Kain: És ő, ki itt fekszik, gyermektelen volt.
S a jámbor fajnak általam apadt el
Forrása, mely új nászi fekhelyére
Díszit hozhatott s szelidíthette volna
Az én fajom vad vérét, egyesítve
Abelnek sarjait s utódainkat.
Ó, Abel!

Háda: Béke véle!
Kain: És velem?
(Elmennek.)

51. **Huszárszerelem.** Vigjáték.
Irta Murai Károly.
52. **Válogatott magyar népballadák.** Rendezte és bevezetéssel ellátta: Morvay Gy.
53. **Énekek éneke.** Dramolett egy felv. Irta Felice Cavallotti. Magyar színre alkalmazta Radó Antal.
54. **Fáy András válogatott meséi.** Rendezte és bevezetéssel ellátta Badics Ferencz.
55. **Salagub gróf.** A medve. Oroszból ford. Ambrozovics D.
56. **Hajótöröttek.** Nyolcz elbeszélés. Irta Ambrus Lollán.
57. **Egy fiu szenvedése.** Elbeszélés. Irta Meyer Konrád Ferdinánd. Ford. Hevesi S.
- 58—59. **Helvita.** Dráma 5 felv. Irta Jókai Mór.
60. **Falusiaszonyok és egyéb elbeszélések.** Irta Csehov A., ford. Szabó Endre.
61. **Kölsey Ferencz válogatott beszédei.** Sajtó alá rendezte, bev. és magyarázatokkal ellátta dr. Radnai R.
62. **Ujjászületés.** Dr. Benary Leonard hátrahagyott írásaiból. Amerikai regény. Irta Charles Yke. Ford. Sz. E.
63. **Fázmány Péter élete.** Irta dr. Áldásy Antal.
64. **Falk Miksa.** Erzsébet királynéről. Visszaemlékezések. A királyné arcképével.
65. **Cicero.** Az öregsegről. Ford. Fabian Gábor. jav. Lalkóczy M.
66. **Rudyard Kipling.** Indiai történetek. Ford. Mikes Lajos.
67. **Kabos Ede.** A csengeri kalapok és egyéb történetek.
68. **Szalárdi János** Sirmalmas krónikája. Kiadta Angyal D.
- 69—70. **Arany János.** Toldi. (Isk. kiadás)
71. **Molière.** A fősvény. Vigjáték öt felv. Ford. Hevesi Sándor.
72. **Fekete vér.** Dráma 5 felvonásban Irta Jókai Mór.
73. **Plutarchos.** Perikles. Ford. Dr. Kacsovics Kálmán. Bevezette Tóth Rezső.
- 74—75. **Szemelvények Arany János** kisebb költeményeiből. Rendezte és bevezetéssel ellátta Moravcsik G. (Isk. kiad.)
76. **Spanyol elbeszélések** (Palacio Valdés, Frontaura, Pardo Bazán, Alas.) Ford. Szalai E.
77. **Nansen Fr.** Éjen és jégén át. I. Rövidítve fordította ar Brózik K.
78. **Nansen Fr.** Éjen és jégén át. II. Rövidítve ford. dr. Brózik K.
79. **A peleskei notárius.** Irta gróf Gvadányi József. Sajtó alá rendezte Kardos Albert.
80. **Don Pietro Caruso.** Színmű egy felv. Irta Roberto Bracco.
- Parasztbecsület.** Népszínmű egy felv. Irta G. Verga. Mindketőt fordította Radó Antal.
81. **Mikszáth Kálmán.** Két elbeszélés. Homályos ügy. A tábor-szernagy halála.
82. **Coppée F.** Henriette. Elbeszélés. Ford. Bollikné Tölgyessy M.
83. **Matilde Sarao.** Leányok. Elbeszélés. Olaszból ford. Tóth B.
84. **Sophokles.** Antigone. Ford., bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Kemenes (Kemf) József.
85. **Ábrányi Emil.** Márcziusi dalok és egyéb költemények.
86. **Tolnai Lajos.** A naggyárok és egyéb elbeszélések.
- 87—88. **Toldi estéje.** Költői elbeszélés hat énekben. Irta Arany János. (Isk. kiadások sor.) Kiadja és bevezetéssel ellátta Bánóczy J.
89. **Borús szerelem.** Színmű 3 felv. Irta Giuseppe Giacosa. Ford. Radó A.
90. **Koltai Gáspár Válogatott meséi.** Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Imre L.
91. **Musset. Tizian fia.** Elbeszélés. Franciaából ford. Marquis G.
92. **Kjelland Sándor.** Elbeszélések. Norvégiból ford. Ritók E.
93. **Világok baroza.** Marslakók a földön. Regény. Irta: H. G. Wells. Ford. Mikes Lajos. I. rész.
94. **Ugyanaz.** II. rész.
95. **Kölsey Ferencz Válogatott versei.** Összeállította és bev. ellátta Négyesy László.
96. **Boccaccio.** Válogatott elbeszélések a Dekameronból. Fordította és bev. ellátta Radó A.
97. **Keleti Gusztáv.** Idősb Markó Károly. Negy képpel.
98. **Franczia elbeszélék tára.** Második sorozat. Dandiel. Claretie. Prévost. Coppée. Alis. Ephreya.
99. **Olasz elbeszélék tára.** Második sorozat. Capuana. Castelnovo. Ford. Tóth Béla.
100. **Jókai Mór.** Szép Annyalka. Kis képek.
101. **Arany János.** Az első lopta

- Jóka ördöge. Bevezetéssel ellátta Komáromy L. (Isk. kiad.)
- 102—105. **Szemelvények Arany János Toldi szerelme** című eposzából. Rendezte és bev. ellátta Moravcsik Geza. (Isk. kiad.)
- 106—108. **János király.** Irta Shakspeare. Ford. Arany J. (Isk. kiad.)
- 109—112. **Hamlet, dán királyfi.** Irta Shakspeare. Ford. Arany János. (Isk. kiad.)
113. **Papp Dániel.** Utolsó szerelem és egyéb elbeszélések.
114. **A botcsinálta doktor.** Vigjáték három felvonásban. Irta Molière. Fordította Gabányi Árpád.
115. **Virág Benedek** Válogatott költeményei. Bevezette és jegyzetekkel kísérte Zlinszky Aladár.
116. **Murai Károly.** Mese-mese.
117. **Kerekpáros-katé.** Irta dr. Korchmáros Kálmán.
118. **Orosz elbeszélők tára.** Jezsov. Juzsin. Szalagub. Fordította Ambrozovics Dezső.
119. **Salvatore Farina.** Erősebb a szerelemnél. Regény. Fordította Tóth Béla.
120. **Miklós-várszéki nagyajtai Cserei Mihály Históriaja.** Szemelvények. Kiadta Angyal D.
- 121—122. **Arany János.** Katalin. Keveháza. Szent László füve. Bevezetéssel ellátta Dr. Radnay Rezső. (Isk. kiad.)
123. **A társadalom támaszai.** színmű négy felv. Irta Ibsen Henrik. Fordította Lázár Béla.
124. **Adós fizess.** Regény. Irta François Coppée. Fordította Tóth Béla.
125. **Kisfaludy Sándor** Válogatott regél. — Osobáncz. — Tátika. — Doboz Mihály és hitvese. — Kiadta és bevezetéssel ellátta Szigetvári Iván.
126. **Tolsztoj N. Leo** Népies elbeszélések. Oroszból fordította Szabó Endre.
127. **Amerikába és vissza.** (Utí kalandok.) Irta Becsky László.
128. **Kain.** Misztérium. Irta Lord Byron. Fordította Mikes Lajos.
129. **Köbor Tamás.** Elbeszélések.
130. **Kazinczy Ferencz levelei.** Szemelvények. Közzéteszi Dr. Váczy János.
131. **Az aranycsináló.** Dán regény. Irta Moeller M. Ottó. Fordította Szerdahelyi Sándor. I. rész.
132. **Ugyanaz.** II. rész.

LAMPÉL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 21. sz. a.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi magyar kir. ministerium 1286 98., 3644 98. és 3935 98. eln. sz. alatti m. rendletekkel a Magyar Könyvtárnak 1., 3., 5., 8., 11., 12., 19., 20., 21., 22., 26., 27., 30., 31., 32., 34., 36., 37., 38., 42., 43., 44., 46., 49., 50., 52., 54., 61., 63., 64., 65., 68., 69—70., 71., 73., 74—75. számú füzetait a középiskolák, polgári fiu- és leányiskolák, óvónő-, tanító- és tanítónő-képző intézetek, valamint a felsőbb leányiskolák és felső kereskedelmi iskolák számára ajánlotta. Ugyiszintén Budapest székes főváros Tanácsa 27563/98. sz. végzésével a Magyar Könyvtár iskolai céloknak megfelelő füzetait a fő- és székvárosi polgári, felső kereskedelmi, felsőbb leány- és főreáliskolai ifjúsági könyvtárak számára való beszerzésre ajánlotta.

37
10.
s t
zs
un
el
se
IX
de
27
s
t
eu
07
s
24E
1E
1
4E
g
v
no
T
11
4

